

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

DIECÉZNÍ CHARITA
OSTRAVSKO-OPAJSKÁ

Diecézní charita ostravsko-opavská

EVALUAČNÍ ZPRÁVA PROJEKTU

„Komunitní práce v Osadě míru“

Registrační číslo projektu:	CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_026/0003884
Název programu:	Operační program Zaměstnanost
Název projektu CZ:	Komunitní práce v Osadě míru
Název projektu EN:	Community work in Osada míru
Termín realizace:	1. 3. 2017–29. 2. 2020
Zpracovali:	Bc. Iva Janůlková, DiS. Bc. Růžena Dunková Ing. Miroslav Hodeček

Obsah

ÚVOD	4
1 Představení projektu	5
1.1 Zadavatel projektu	5
1.2 Realizátor projektu	5
1.3 Cíle projektu	5
2 Evidenční nástroje	7
3 Popis lokality Ostrava-Kunčičky	8
4 Projekt	10
4.1 Na co projekt navazuje	10
4.2 Realizace projektu komunitní práce v roce 2017	11
4.3 Realizace projektu komunitní práce v roce 2018	16
4.4 Realizace projektu komunitní práce v období leden 2019–únor 2020	22
5 Klíčové aktivity projektu.....	28
5.1 Kontaktování osob v lokalitě a mapování problémů	28
5.2 Budování a podpora jádrové skupiny	29
5.3 Cíle, plány a jejich realizace	32
5.4 Evaluace procesu komunitní práce a jeho výsledků	35
5.5 Poprojektová podpora komunity v Kunčičkách-jih.....	35
6 Reflexe procesu komunitní práce a jejích výsledků.....	37
6.1 Projekt očima členů komunitní skupiny	37
6.2 Projekt očima obyvatel SVL.....	41
6.3 Zhodnocení spolupráce s partnery	42
7 Teoretická východiska komunitní práce	46
8 Klíčová role komunitních pracovníků	49
8.1 Profese komunitního pracovníka	50
8.2 Tým komunitních pracovníků v průběhu projektu	51

9	Analýza procesu komunitní práce v Ostravě-Kunčičkách	53
9.1	Dopady komunitní práce v Ostravě-Kunčičkách.....	53
9.2	Bariéry v procesu komunitní práce.....	54
9.3	Faktory, které ovlivnily komunitní práci v Ostravě – Kunčičkách	56
10	Doporučení pro příští projekty	60
10.1	Výběr lokality	60
10.2	Podpora MSK, SMO a FSS OU	60
10.3	Výběr komunitních pracovníků	61
10.4	Dobrá komunikace s partnery	62
10.5	Dobrá podpora aktivních obyvatel (jádrové skupiny)	62
11	Výstupy indikátorů projektu a jeho prezentace v médiích.....	63
11.1	Stanovené indikátory a jejich naplnění.....	63
11.2	Prezentace projektu komunitní práce v médiích.....	63
	ZÁVĚR.....	65
	LITERATURA.....	66
	SEZNAM ZKRATEK.....	67
	SEZNAM TABULEK.....	68
	SEZNAM OBRÁZKŮ	69
	PŘÍLOHY	70

ÚVOD

Evaluační zpráva podrobně shrnuje průběh komunitní práce v lokalitě Ostrava-Kunčičky v období od března 2017 do února 2020. Zpráva je členěna do 11 kapitol:

- První kapitola představuje samotný projekt „Komunitní práce v Osadě míru“ a jeho cíle.
- Ve druhé kapitole je pozornost zaměřena na evidenční nástroje.
- Popis lokality Ostrava-Kunčičky, ve které byl projekt realizován, je obsahem třetí kapitoly.
- Čtvrtá kapitola se věnuje průběhu komunitní práce a je rozdělena na období roku 2017, 2018, 2019, s ukončením v únoru 2020. Obsahuje také přehledný souhrn aktivit a akcí.
- Součástí projektu Komunitní práce v Osadě míru jsou klíčové aktivity, jejichž naplňování je popsáno v páté kapitole.
- Šestá kapitola zahrnuje reflexi procesu komunitní práce, která se zaměřuje především na názory a zkušenosti všech aktérů, kteří se jakýmkoliv způsobem do projektu zapojili. Důležitým prvkem jsou názory samotných obyvatel lokality Ostrava-Kunčičky.
- V sedmé kapitole jsou uvedeny teoretická východiska komunitní práce.
- Osmá kapitola je věnována klíčovým rolím komunitních pracovníků.
- V deváté kapitole je analyzován proces komunitní práce v Ostravě-Kunčičkách, jeho dopady, bariéry a vlivné faktory.
- Doporučení pro příští projekty zabývající se komunitní prací jsou obsahem desáté kapitoly.
- Závěrečná kapitola evaluační zprávy je věnována indikátorům projektu, jejich naplnění a prezentaci komunitní práce v médiích.

Cílem evaluační zprávy je podat autentický popis procesu komunitní práce v sociálně vyloučené lokalitě Ostrava-Kunčičky s jejími úspěchy i nedostatky. Právě upozornění na nedostatky může být podnětem pro zlepšení další práce. Cílem evaluační zprávy není posuzovat jednotlivé pracovníky organizací a institucí.

Tým Komunitní práce v Osadě míru tvořili:

Miroslav Hodeček - vedoucí projektu

Růžena Dunková - komunitní pracovníce

Monika Bjelončíková - komunitní sociální pracovníce

Iva Janůlková - komunitní sociální pracovníce

Lucie Pawlasová - koordinátorka projektu

Eva Poloková - projektová manažerka

1 Představení projektu

Projekt Komunitní práce v Osadě míru je zaměřen na obyvatele sociálně vyloučené lokality (dále jen SVL), kteří jsou často vlivem svých životních okolností v situaci, jež je nemotivuje k aktivnímu zájmu o okolí a o společné sousedské záležitosti. Jejich životní situace a životní neúspěšnost působí negativně na jejich sebevědomí i na schopnost mít vyšší životní cíle. Důsledkem je kromě neutěšené sociální situace jednotlivce nebo rodiny navíc i nezájem o věci mimo nejužší soukromí při jejich řešení.

1.1 Zadavatel projektu

Ministerstvo práce a sociálních věcí

1.2 Realizátor projektu

Diecézní charita ostravsko-opavská (dále jen DCHOO)

1.3 Cíle projektu

Projekt komunitní práce má za cíl podnítit zájem obyvatel SVL o společné problémy a potřeby komunity, a to podporou diskuse obyvatel, ale i podporou aktivních obyvatel a zástupců z řad komunity při jejich řešení.

Hlavní cíle projektu:

- aktivizace obyvatel Osady míru (která bude mít za následek probuzení zájmu o společné záležitosti celé komunity, schopnost společně komunikovat a definovat hlavní problémy v lokalitě, vybrat z nich ten, který chtějí řešit a učinit společné kroky k tomuto řešení),
- vytvoření prostoru pro komunikaci (a to jednak v rámci komunity, ale i mezi zástupci komunity a partnery vně komunity - např. majitel bytů, městský obvod),
- udržení a personální stabilizace jádrové skupiny Osady míru, která vznikla v rámci předchozího projektu DCHOO v roce 2016 (předpokládáme, že se práce jádrové skupiny zúčastní v průběhu tříleté realizace projektu alespoň 15 osob, dalších alespoň 10 osob se aktivně zapojí do organizace aktivit v lokalitě, pravidelná setkávání jádrové skupiny budou probíhat v intervalu dva týdny - alespoň 20 setkání ročně, očekáváme pokračující komunikaci jádrové skupiny s obyvateli na veřejných setkáních komunity, případně prostřednictvím zpravodaje, vydávaného alespoň čtvrtletně a distribuovaného do vchodů),
- alespoň 3 akce ročně na zvelebení společných prostor v SVL (jedná se o společné akce obyvatel typu úklid, malování, instalace laviček, sečení trávy apod.),

- alespoň 3 akce ročně na podporu komunity v SVL (jedná se o společné akce obyvatel na posílení vztahů a neformální komunikace, např. svépomocně organizované akce pro obyvatele, sportovní a kulturní akce apod.).

Cíle byly zvoleny v souladu se strategickými dokumenty Statutárního města Ostrava (4. Komunitní plán sociálních služeb a souvisejících aktivit ve městě Ostrava na období 2015–2018; Strategický plán sociálního začleňování Ostrava, 2015–2018) a jsou rovněž součástí koordinovaného přístupu k řešení situace obyvatel SVL za spolupráce Agentury pro sociální začleňování.

2 Evidenční nástroje

O průběhu komunitního projektu vedly naše komunitní pracovnice podrobné záznamy, ze kterých je zřejmé, jak realizace probíhala, kolik a jakých akcí nebo jednání se uskutečnilo a s jakým výsledkem, kolik lidí se zapojilo aktivně do práce pro komunitu obyvatel SVL a kolik jich bylo podpořeno činnostmi komunitních skupin.

Po celou dobu realizace projektu byly využívány tyto evidenční nástroje: písemná dokumentace, zápisy ze schůzek, terénní deník komunitní práce, prezenční listiny s podpisy účastníků, pracovní materiál pracovníků – přípravy na setkání, propagační materiál akcí (především letáky), monitorovací listy účastníků.

V závěru realizace projektu byly použity evidenční nástroje, které přispěly k získání zpětné vazby, hodnocení a pohled osob a subjektů, kterých se aktivity projektu jakkoli dotkly: polo strukturované rozhovory, anonymní dotazníky a technika World Cafe. Informace, které jsme získali touto formou, byly využity a shrnuty v této Evaluační zprávě.

Polo strukturované rozhovory jsou technikou využívanou především v kvalitativním výzkumu, jehož cílem je odhalit smysl informací a má subjektivní charakter. Plánování polo strukturovaných rozhovorů vychází z předem stanovených témat a volně složených otázek. Při kladení otázek není kladen důraz na jejich přesné pořadí, také je možné otázky v průběhu doplnit nebo pozměnit. Polo strukturovaný rozhovor má mnoho výhod, mezi hlavní výhodu patří právě jeho flexibilita (Hendl, 2016). V této Evaluační zprávě byla metoda využita pro rozhovory s členy komunitní skupiny. Jádrem rozhovoru bylo získat zpětnou vazbu na průběh komunitní práce v lokalitě pohledem těchto přímých aktérů, viz kapitola 6. 1.

Dotazníky jsou nejčastěji používané v kvantitativním výzkumu s cílem získat informace o názorech, myšlení a postojích dotazovaných osob. V této Evaluační zprávě byly použity anonymní dotazníky určené pro obyvatele lokality Ostrava-Kunčičky. Dotazníky obsahovaly 8 otázek, 7 otázek bylo uzavřených a 1 otázku otevřená viz kapitola 6. 2.

World Cafe je technika spočívající v hledání odpovědi na otázku, která je předem definována. Účastníci formou polo strukturované a řízené diskuse, sdílejí s ostatními své zkušenosti. Celou dobu je provází facilitátor, který zapisuje názory účastníků a poté je seznámí se závěrem (Bjelončíková a kol., 2015). Technika byla využita při společném setkání zástupců všech aktérů (většinou institucí z lokality nebo mimo ni), kteří se v průběhu jakkoliv do projektu zapojili. Cílem setkání bylo získat zpětnou vazbu o spolupráci, poděkovat aktérům a vyzvat ke spolupráci v dalších projektech komunitní práce, které DCHOO plánuje, viz kapitola 6. 3.

3 Popis lokality Ostrava-Kunčičky

Lokalita Ostrava-Kunčičky je sociálně vyloučenou lokalitou (dále jen SVL), ve které žijí z větší části obyvatelé romského etnika. Většinovým vlastníkem domů a bytů v lokalitě Ostrava-Kunčičky je společnost RESIDOMO s.r.o., která zde má ve vlastnictví cca 500 bytů. Dále se zde nachází jeden dům Úřadu městského obvodu Slezská Ostrava a několik domů soukromých vlastníků. Orientačně v lokalitě žije přibližně 2 800 osob a je zde vysoká míra migrace a silně provázané příbuzenské vztahy, žijí zde početné rodinné klany. Lokalita je ohraničena průmyslovými podniky a také jsou v okolí dvě oblasti rodinných domů, které jsou obývány převážně starousedlíky neromského etnika (dále označeni termínem „domkaři“).

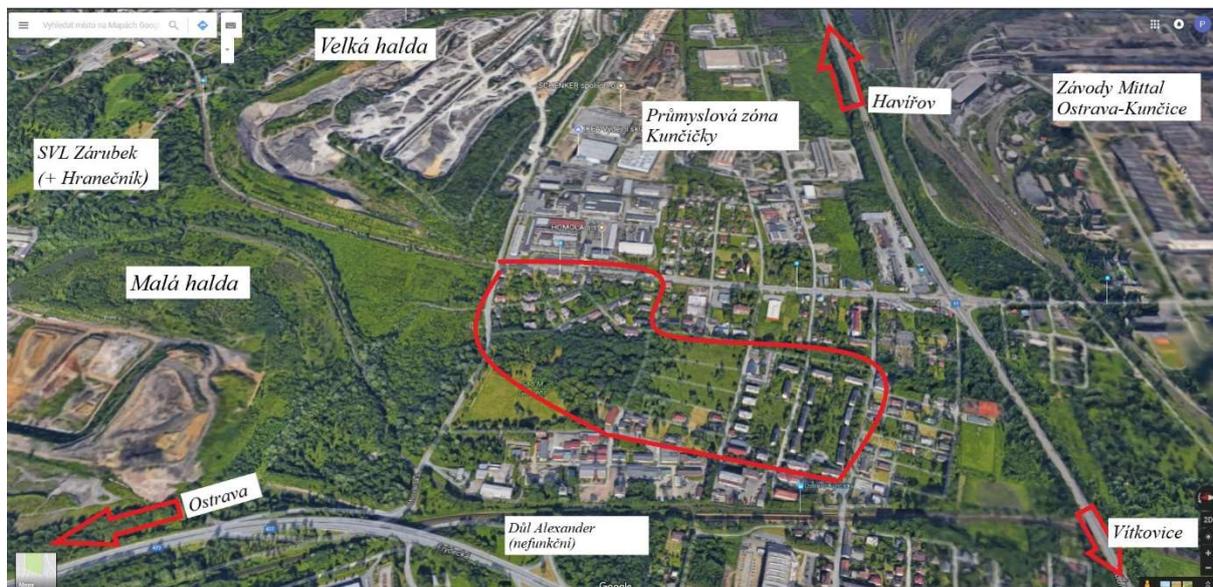
V lokalitě existují napjaté vztahy obou skupin obyvatel (Romové a domkaři). Obyvatelé vilové části a obyvatelé SVL přicházejí do styku málo a ve vilové části je patrný výrazný odpor vůči Romům, zdůvodňovaný především krádežemi.

V lokalitě se nachází 1 standartní prodejna potravin a 3 malé prodejny soukromníků, služebna Městské policie bez úředních hodin a herna. MHD zde zajišťuje tramvajová doprava do závodu Mittal (později ArcelorMittall, dnes Liberty Ostrava) s řídkým provozem a autobusová doprava. Nachází se zde Základní škola Škrobálkova, Mateřská škola Nástupní, pobočka Městské knihovny Ostrava, Přístav – domov se zvláštním režimem Armády spásy, Charita sv. Alexandra (obě zařízení zaměřená na hendikepované klienty) a DCHOO (zařízení NZDM a SAS, Šance domova). Vlakovým přejezdem je na západě lokalita oddělena od vilové části, kde se nachází Česká pošta a Diagnostický ústav pro mládež. Hlavní silnicí je na východě lokalita oddělena druhou vilovou čtvrtí, kde je i požární zbrojnice (hasiči vyvíjejí spolkovou činnost), římskokatolická farnost a úplně na jihu se nachází hřiště místní TJ. Na severu je lokalita ohraničena haldami bývalého dolu Zárubek (přehledně viz mapa na obrázku č. 1).

Mezi největší problémy obyvatel SVL patří:

- nezaměstnanost (často dlouhodobá) a závislost na soc. dávkách, 727 domácností, které jsou příjemci dávky hmotné nouze, příspěvku na živobytí (Lokality rezidenční segregace, 2016),
- tíživá bytová situace,
- dluhy a předlužení,
- snížené sociální dovednosti a snížená schopnost orientace ve vlastní situaci,
- nízká nebo žádná kvalifikace,
- sociálně patologické jevy ve skupině dětí, mládeže i dospělých (záškoláctví, vandalismus, sexuální promiskuita, užívání a distribuce drog, kriminalita aj.).

Obrázek č. 1 Mapa SVL Ostrava-Kunčičky (sever je na obrázku vlevo)

Zdroj: vlastní zpracování dle mapy.cz

4 Projekt

4.1 Na co projekt navazuje

V roce 2011 uspořádalo středisko Horizont Diecézní charity ostravsko-opavské ve spolupráci s místními obyvateli, kteří se zapojili do příprav a organizace, aktivitu na propagaci svých sociálních služeb v lokalitě, která už měla prvky komunitní akce. Jednalo se o fotbalový turnaj s názvem Horizont Cup. Přihlášené týmy byly složeny většinou z obyvatel SVL různých částí Ostravy, zúčastnil se i tým zaměstnanců RPG Byty.

Formálně se zde komunitní práce začala realizovat v roce 2014. Realizátorem projektu byl Krajský úřad Moravskoslezského kraje a podporu obyvatelům poskytovaly dvě komunitní pracovnice. Vznikla první komunitní skupina, která si zvolila název Společná cesta (dále jen KS SC). V roce 2015 vznikla další neformální komunitní skupina, která se nazvala Zelená pro Kunčičky (dále jen ZpK), a to v souvislosti s výzkumem, který v lokalitě a jejím okolí prováděla Ostravská Univerzita Fakulta sociálních studií. Skupinu tvořili tzv. domkaři, tj. lidé neromského původu, kteří v lokalitě Kunčičky žijí již desítky let a bydlí převážně v rodinných domech v okolí SVL a kterou tvoří dodnes celkem 3 obyvatelé. Skupina není závislá na komunitních projektech.

V roce 2015 a 2016 vznikla jádrová skupina Osada míru (dále jen JS OM) v rámci dvou projektů DCHOO, které byly podpořeny Úřadem vlády. DCHOO jejich realizací reagovala na skutečnost, že existující komunitní skupina Společná cesta se zaměřovala jen na jižní část Kunčiček, přičemž v severní části zvané Osada míru bylo rovněž několik aktivních obyvatel se zájmem o problémy této části Kunčiček. Právě tyto lidé se stali prvními členy jádrové skupiny Osada míru. Na oba projekty navázal v roce 2017 projekt „Komunitní práce v Osadě míru“, jehož záměrem bylo nově vzniklou skupinu provázet a podporovat komunitními pracovníci. Realizace byla naplánována na období 3 let. Projekt vznikl v době, kdy ostravský magistrát zahájil spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování Úřadu vlády a pozval i další aktéry (včetně DCHOO) k tzv. Koordinovanému Přístupu k Sociálně Vyloučeným Lokalitám (KPSVL). Projekt vznikl v rámci této spolupráce.

Je třeba říci, že komunitní práce v Kunčičkách čerpá ze skutečnosti, že v začátcích byla podpořena ze strany Moravskoslezského kraje. To vzbudilo zájem všech významných aktérů (radnice, majitel bytů, Ostravská univerzita, magistrát atd.) a posílilo postavení lídrů komunitních skupin z Kunčiček. Zájem významných aktérů trvá i v době, kdy se nositelem projektu stala DCHOO.

4.2 Realizace projektu komunitní práce v roce 2017

V průběhu roku 2017 docházelo k pravidelnému setkávání komunitní skupiny JS OM. Její složení však bylo dost nesourodé, což způsobovalo komunikační problémy a nesoulad ve výběru témat.

Počet setkání JS OM: 29

Počet zapojených osob v JS OM: 9

Složení JS OM:

- mladí (18–25 let),
- novousedlíci (nájemníci, kteří žijí v SVL jen krátce),
- starousedlíci (nájemníci, kteří žijí v SVL dlouho).

Řešená témata:

- sousedské vztahy,
- úklid společných prostor,
- dodržování nočního klidu,
- úklid po zvířeti v bytovém domě,
- vyklízení půdních a sklepních prostor,
- závažné opravy v bytech RESIDOMA s. r. o.,
- popelnice a jejich počet, přeplněnost,
- bezpečnost,
- frekvence dopravy,
- výstavba dětského hřiště v lokalitě,
- potok tzv. Strouha, která se proměnila na stoku. Lokalita není odkanalizována a městská část to v dohledné době teprve plánuje,
- žádost o zapůjčení prostor DCHOO ke společnému setkávání.

Proběhlé aktivity a akce:

- 2 x veřejné slyšení (shromáždění obyvatel na venkovním prostranství, na křižovatce ulic Pstruží a Výhradní), cílem bylo informovat obyvatele o komunitní práci, získat nové zájemce, nabídka podpory při řešení problémů a také informování o pořádaných akcích. Účast 16 osob a 20 dětí do 15 let.
- 1 x úklid veřejného prostranství, kontejnery poskytl městský obvod. Účast 6 osob a 20 dětí do 15 let.

Obrázek č. 2 Obyvatelé lokality Ostrava-Kunčičky při úklidu veřejného prostranství

Obrázek č. 3 Veřejné slyšení (červen 2017)

Zdroj: archiv DCHOO

- „Cesta ven“- promítání filmu s následnou diskuzí v prostorech střediska DCHOO Horizont na ulici Holvekova 44, kterou realizovali aktivní obyvatelé Osady Míru ve spolupráci se studentským kolektivem Zebra z FSS OU. Účast 13 osob.
- Setkání s obyvateli ulice Nadační 5 a Nadační 6, Lihovarská 21 v lokalitě Osada Míru za účelem řešení konfliktů mezi sousedy. Podpořeno 7 osob.
- Společné setkání matek na rohu ulic Výhradní a Pstruží. Setkání bylo realizováno s využitím techniky Vision board¹, která měla za účel zmapovat potřeby obyvatel Osady míru. Účast 6 osob.
- Vaření s ženami z Jádrové skupiny v prostorách DCHOO na ulici Pstruží 6. Účast 4 osoby.
- Horizont Cup, již pátý ročník fotbalového turnaje DCHOO. Organizaci i přípravu turnaje téměř zcela převzaly obě komunitní skupiny JS OM a KS SC a další aktivní obyvatelé obou SVL v Kunčičkách. Turnaj se konal na hřišti TJ Kunčičky. Účast 110 osob a 80 dětí do 15 let.
- Slavnostní otevření dětského hřiště v lokalitě Osada míru, které zde vybudoval městský obvod na žádost obyvatel z JS OM. Místní aktivní obyvatelé se však nedohodli na přípravě této slavnostní akce, proto KS SC zorganizovala aktivity pro rodiče a děti, zajistila občerstvení a veřejně prezentovala svoji komunitní činnost. Účast 89 osob a 67 dětí do 15 let.
- Akci „Mikulášská besídka“, organizovala KS SC ve spolupráci se střediskem Horizont. Akce se uskutečnila v prostorách DCHOO na ulici Holvekova 44. Účast 8 osob a 40 dětí do 15 let.
- Výjezd JS OM do Brna do lokality Bratislavská, kde navštívila organizaci Drom a romské středisko a obchůdek s módou Restart. Výjezd měl pro účastníky vzdělávací a zkušenostní význam. Cílem bylo podívat se, jak se dělá komunitní práce jinde a s jakými problémy a potřebami žijí lidé v jiných částech republiky a jak je zdejší komunita řeší. Lidé z Kunčiček zde zjistili, jaká témata jsou pro obě komunity společná a inspirovali se novými formami komunitní práce. Účast 4 osoby.
- Schůzka skupin KS SC, JS OM a ZpK se zástupci Městského obvodu Slezská Ostrava v prostorách DCHOO na ulici Holvekova 44. Tématem setkání byla bezpečnost v lokalitě, nedostatek zeleně v Kunčičkách. Účast 8 osob.

¹ Jde o jakousi nástěnku našich přání, snů a vizí. Na vision boardu znázorňujeme, a tím také vizualizujeme svá přání. Výsledkem je obraz, který napomáhá jejich naplnění k naší spokojenosti.

- Seminář s právníkem pro obyvatele SVL v Kunčičkách, který se konal v prostorách DCHOO na ulici Holvekova 44. Téma bydlení (postavení ve vztahu k majiteli bytů, práva, kterých se mohou dovolávat, rizika kterým jsou vystaveni, technický stav bytů, hygienické závadnosti - plísňe nebo ohrožení, které vyplývá ze skutečnosti, že většina obyvatel má nájemní smlouvu na dobu určitou). Účast 5 osob.
- Supervize pro členy JS OM, 2 x 2 hodiny. v prostorách DCHOO na ulici Pstruží 6. Účast 6 osob.
- Jednodenní kurz ke zvýšení kompetencí v oblasti komunitní práce a jejích principů a posílení měkkých dovedností v oblasti vyjednávání a prosazování zájmů Romů, který byl pořádán Oddělením Rady vlády pro záležitosti romské menšiny a Sekretariátem Rady vlády pro národnostní menšiny Úřadu vlády ČR. Účast 6 osob.

Obrázek č. 4 Vstup do pronajatého bytu, který sloužil jako zázemí komunitní práce v Osadě míru na ulici Pstruží 6 (místo setkávání JS OM, realizace některých aktivit a zázemí komunitních pracovníků).

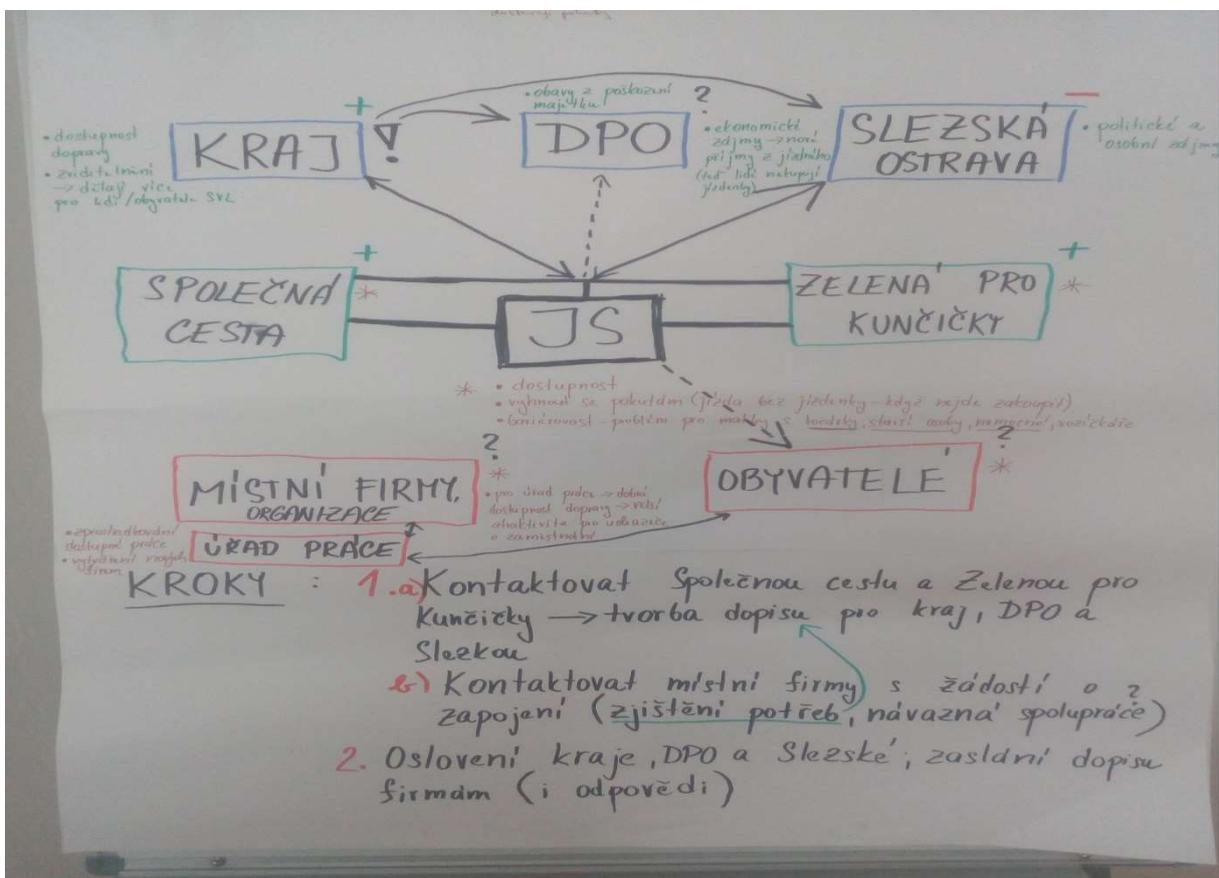

Zdroj: archiv DCHOO

Obrázek č. 5 Setkání členů Jádrové skupiny Osada míru

Obrázek č. 6 Analýza sociálních sítí

Zdroj: archív DCHOO

Další důležité okolnosti, které v roce 2017 proces komunitní práce ovlivnily:

Aktivní spolupráce s Fakultou sociálních studií Ostravské univerzity při realizaci ročního pilotního kurzu "Komunitní práce v kontextu sociálně vyloučených lokalit" (účastníci kurzu dlouhodobě vykonávali praxi v Kunčičkách účastí na aktivitách projektu). Kurz úspěšně absolvovaly i obě komunitní pracovnice a získaly tak znalosti, které přímo využívají při své práci v komunitě. Jedním z pozitivních efektů byl také zvýšený zájem členů/ek JS OM o další vzdělávání.

4.3 Realizace projektu komunitní práce v roce 2018

V roce 2018 byly v projektu podporovány dvě komunitní skupiny: JS OM a od března také KS SC viz klíčová aktivita č. 5 a to v souvislosti s ukončením projektu MSK na podporu komunitní práce v jižní části Kunčiček.

V první polovině roku 2018 obyvatelé Osady míru získali první informace o revitalizaci bytových domů společnosti RESIDOMO,s.r.o. Zahájení prací bylo plánováno na rok 2019, s tím, že postupně budou nájemníci seznamováni s rozhodnutím již neprodlužovat nájemní smlouvu na dobu určitou a že nájemníci začnou uvolňovat svoje byty již od druhé poloviny roku 2018. Po několika setkáních se zástupci RESIDOMO,s.r.o. obyvatelé zjistili, že nemají reálnou možnost se postupu majitele bytů bránit. Reakcí bylo aktivní vyhledávání bydlení v jiných částech Ostravy. V dubnu se postupně JS OM začala rozpadat, došlo k postupnému odstěhování členů a členek JS OM. V září 2018 měla oslabená JS OS pouze 4 aktivní členy, v listopadu 2018 se pak zbývající dva členové JS OM připojili ke druhé KS SC, čímž vznikla pouze jedna komunitní skupina pod názvem Komunitní skupina - Společná cesta. Aktivní obyvatelé Osady míru začali docházet na setkání KS SC, důsledkem bylo rozšíření působnosti této propojené komunitní skupiny na celé území Kunčiček.

Počet setkání JS OM: 17

Počet setkání KS SC: 33

Počet společných setkání JS OM, KS SC a ZpK: 10

Počet zapojených osob JS OM: 4

Počet zapojených osob KS SC: 24

Složení skupin: po rozpadu JS OM jen starousedlíci.

Řešená témata:

- Revitalizace - 5 etap revitalizace, oprava domů v Osadě míru do konce roku 2020. Opravené byty měly být nabídnuty k pronájmu „bonitnějším“ nájemcům za vyšší

nájemné, s návratem původních domácností RESIDOMO, s.r.o. nepočítalo. První obyvatelé byli nuceni se vystěhovat v listopadu 2018. Informace měla negativní dopad, jak na samotné obyvatele, tak také na průběh komunitní práce.

- Násilí mezi rodinnými klany, psychické i fyzické.
- Konzumace alkoholu na veřejných prostranstvích.
- Bezpečnost v lokalitě.

Proběhlé aktivity a akce:

- Veřejné slyšení konané na křižovatce ulic Výhradní a Pstruží. Tématem setkání byly plány společnosti RESIDOMO, s.r.o. s domy v lokalitě. Účast 39 osob.
- Úklid veřejného prostranství v celé lokalitě. Účast 25 osob a 50 dětí do 15 let.

Obrázek č. 7 Obyvatelé lokality Ostrava-Kunčičky při úklidu veřejného prostranství

Zdroj: archív DCHOO

- Aktivita vaření v termínu březen až květen 2018 se konala v prostorách DCHOO na ulici Pstruží 6. Pravidelná účast 3 osoby.
- Akce „Netradiční rodičovské schůzky“. Spolupráce KS SC se Základní školou Škrobálkova v Ostravě-Kunčičkách a účast na třídních schůzkách za účelem odstraňování bariér v komunikaci mezi obyvateli/rodiči a pedagogy z místní základní školy. Účast 14 osob.
- Akce „Rodinný den“ pro obyvatele SVL na fotbalovém hřišti TJ Kunčičky. Účast 111 osob a 165 dětí do 15 let.

Obrázek č. 8 Akce „Rodinný den“

Zdroj: archív DCHOO

- Fotbalový turnaj Horizont Cup se konal na hřišti TJ Kunčičky. Účast 40 osob a 41 dětí do 15 let.
- „Letní kino“, promítání pohádky „Tři bratři“ na venkovním prostranství na ulici Střádalů. Účast 33 osob a 85 dětí do 15 let.
- „Kloboukový den“, zábavné odpoledne pro rodiny s dětmi v parku Maxima Gorkého. Účast 20 osob a 51 dětí do 15 let.
- „Dušičkový průvod“. Průvod se světly a zpěvem přes obě SVL s modlitbou místního faráře za zemřelé na místním hřbitově. Účast 13 osob a 53 dětí do 15 let.

- „Rozsvěcení vánočního stromku s Mikulášem“ se konalo na místě faře. Účast 35 osob a 37 dětí do 15 let.
- Crowdfundingová kampaň na portálu HIT-HIT, jejímž cílem bylo získat finanční prostředky na aktivity obyvatel. Osoby, které přispěly, měly možnost zúčastnit se komentované prohlídky lokality Ostrava-Kunčičky, kterou prováděly místní obyvatelky. Účast 40 osob – dárců.
- Mezinárodní sympóziu Horizonty 2018 se konalo pod záštitou organizace NARATIV, v Ostravě. Organizace se zaměřuje na postmoderní přístupy k vzdělávání a dalším praxím. Členové KS SC zde prezentovali probíhající komunitní práci. Účast 2 osoby.
- Setkání KS SC s aktivními obyvateli v osadě Bedřiška v Ostravě-Mariánských Horách, komentovaná prohlídka lokality - společné téma bydlení a plánované revitalizace, sdílení zkušeností, vzájemná psychická podpora a povzbuzení, diskuse. Účast 5 osob.
- Účast na workshopu pořádaném Katedrou antropologie Filosofické fakulty Západočeské univerzity v Plzni v rámci výzkumného projektu BRIZOLIT. Aktivní obyvatelka a členka KS SC společně s komunitní pracovnící prezentovaly průběh komunitní práce v lokalitě Ostrava-Kunčičky. Účast 5 osob.

Obrázek č. 9 Workshop v Plzni v rámci projektu týmu BRIZOLIT

Zdroj: archív DCHOO

- Grantový fundraising, KÚ MSK nabídl KS SC a spolku Boxing King Club vzdělávání na míru, v rozsahu 40 hodin, které proběhlo ve Středisku vzdělávání, s. r. o. v Ostravě Mariánských Horách, účast 6 osob.
- 3 x aktivita Schůze správců v prostorách DCHOO na ulici Holvekova 44. Účast nepravidelně cca 6 osob. Podrobněji popsáno v podkapitole č. 5. 3.
- Společné setkání KS SC, JS OM, ZpK a zástupců ÚMOB Slezská Ostrava o potřebách obyvatel Kunčiček. Účast 7 osob.
- Společné setkání JS OM, KS SC a zástupců zapsaných spolků Mongaguá a Boxing King Club v prostorách DCHOO na ulici Škrobálkova 35. Jedná se o spolky, které se zaměřují na sportovní vyžití dětí a mladistvých ze SVL. Spolky založili rodiče dětí, KS SC oba spolky podporuje. Účast 12 osob.
- Semináře s právníkem: První téma Revitalizace, účast 10 osob. Druhé téma Bydlení a právo, účast 9 osob. Semináře proběhly v prostorách DCOO na ulici Holvekova 44.
- Supervize pro členy KS SC, 4 x 2 hodiny.
- v Informačním Občasníku DCHOO byl zveřejněn článek KS SC, který informoval o činnosti a plánech komunitní práce v lokalitě Ostrava-Kunčičky. Text psala členka KS SC společně s komunitní pracovnící. Celý přepis článku je uveden v příloze č. 1.

Obrázek č. 10 Schůze dobrovolných správců

Zdroj: archiv DCHOO

Další důležité okolnosti, které v roce 2018 proces komunitní práce ovlivnily:

Navázání spolupráce s Mgr. Petrem Kupkou, Ph.D., antropologem Západočeské univerzity, Fakulty filozofické, Katedry antropologie, který v Kunčičkách prováděl kvalitativní výzkum v rámci projektu „*Analýza možností a širších souvislostí prevence kriminality v SVL*“. Mgr. Petr Kupka, Ph.D., se stal členem KS SC a přinesl nové podněty.

V roce 2018 došlo k navázání užší spolupráce s radnicí. Ukázalo se, že efektivnější a silnější postavení mají obyvatelé, pokud jednají s vedením městského obvodu společně zástupci všech propojených občanských skupin. Společnými silami bylo možno podpořit daleko širší okruh osob.

Do komunitní práce zasáhly komunální volby konané na podzim 2018, a zvláště vrcholící předvolební kampaň už od léta. Zástupci stran si uvědomili, že by mohli získat přízeň obyvatel Ostravy-Kunčiček, pokud získají na svou stranu komunitní skupiny a komunitní pracovnice. Proto je kontaktovali a žádali, aby propagovali jejich konkrétní stranu. Na druhou stranu doposud vstřícné vedení radnice (doposud podporovalo realizaci komunitních akcí např. menšími finančními dary) se stáhlo, aby si spoluprací s romskými zástupci nezhoršovali postavení u ostatních voličů. Členové KS SC dokonce mluvili o tom, že byli těsně před volbami svědky kupčení s hlasy.

DCHOO se stala členem celostátní Platformy pro komunitní práci v rámci Agentury pro sociální začleňování Úřadu vlády. V rámci této spolupráce docházelo k pravidelnému setkávání zástupců organizací, které na území ČR komunitní práci v SVL realizují. Docházelo tak k výměně zkušeností a předávání důležitých informací. V rámci činnosti Platformy byl v létě 2018 uskutečněn workshop v budově Úřadu vlády, kde jsme prezentovali svoje zkušenosti s komunitní prací v Kunčičkách, a to s důrazem na osobnost komunitního pracovníka.

4.4 Realizace projektu komunitní práce v období leden 2019–únor 2020

Počátek roku 2019 byl pro komunitní práci náročný. Koncem roku 2018 vážně onemocněla lídryně KS SC, postupně se snížil počet aktivních členů, až došlo k přerušení činnosti KS SC zcela. Lídryně KS SC se vrátila až v polovině roku 2019, došlo k obnovení pravidelných schůzek členů. V závěru projektu byli aktivní pouze 3 členové KS SC, ostatní členové se účastnili schůzek sporadicky. I v tomto menším počtu členové KS SC plánovali činnost na jaro 2020.

Počet setkání KS SC: 37

Počet zapojených osob KS SC: 20

Složení skupiny: starousedlíci

Řešená témata:

- užívání a distribuce návykových látek,
- vandalismus mladistvých,
- fyzické útoky na obyvatele,
- vystěhování seniora z lokality (KS SC poukazovala na problematiku bydlení seniorů a rizika bezdomovectví a její prevence),
- narušené mezilidské vztahy související s nově příchozími rodinami, které v lokalitě získaly tzv. „sociální bydlení“² (v lokalitě působí PORTAVITA - pobočný spolek Zázemí a CENTROM RDV, které podnají mají byty společnosti RESIDOMO, s.r.o.; docházelo k opakovanému narušování veřejného pořádku hlukem, hlasitou hudbou, rvačkami, hádkami, spory i dětmi běžající venku v nočních hodinách).

Proběhlé aktivity a akce:

- 2 x úklid veřejného prostranství, 1. akce účast 5 osob, 2. akce účast 17 osob.
- Společná aktivita sousedů - tvorba nástěnky a pravidel úklidu v domě na ulici Strádalů 14. Účast 4 osoby.
- Akce „Den Romů“, která se konala na Základní škole Škrobálkova v rámci vyučování. Účast 4 osoby z KS SC a 60 dětí do 15 let.
- Akce „Loučení s prázdninami“, určeno převážně pro rodiny s dětmi. Akce proběhla na venkovním prostranství ulic Strádalů a Pstruží. Účast 23 osob a 25 dětí do 15 let.

²Sociální bydlení je bydlení poskytované osobám v bytové nouzi nebo bytovou nouzí bezprostředně ohroženým, včetně lidí, kteří vynakládají na bydlení nepřiměřenou část svých příjmů. Sociální bydlení je poskytováno za specifických smluvních podmínek nájmu a v souladu s určitými principy. Uživatelům sociálního bydlení je v případě potřeby poskytována podpora formou sociální práce. Sociální bydlení je na místní úrovni poskytováno vždy formou bydlení v bytech, přičemž může být propojeno na sociální služby (MPSV, 2020).

- Turnaj mladých boxerů „Liga Boxu“, který se konal na radvanické ZŠ Trnkovecká pod záštitou starosty Městského obvodu Ostrava-Radvanice a Bartovice Bc. Aleše Boháče, MBA ve spolupráci se spolkem Boxing king klub. Účast 5 osob.
- Tradiční akce „Letní kino“, promítání filmu Avengers na veřejném prostranství na ulici Střádalů. Účast 13 osob a 58 dětí do 15 let.
- Tradiční akce „Dušičkový průvod“ ve spolupráci s místní farou. Účast 7 osob a 8 dětí do 15 let.
- Akce „Rozsvěcení vánočního stromku s Mikulášem“ na místní faře. Účast 32 osob a 35 dětí do 15 let.
- Promítání filmu „Rebelující nájemníci“ s následnou diskusí. Jednalo se o pozvání odborníků z řad Fakulty sociálních studií Ostravské univerzity, kteří se zabývají problematikou bydlení. Mezi další významné odborníky patřila režisérka Apoléna Rychlíková. Účast 2 osoby.
- Setkání KS SC se zástupci ZŠ Škrobálkova v prostorách DCHOO na ulici Škrobálkova 35. Tématem bylo pokračování spolupráce. Účast 3 osoby.
- 4 x setkání KS SC a aktivních obyvatel se zástupci spolku CENTROM RDV na téma sousedské vztahy. Účast 12 osob, (příprava na setkání viz Tabulka č. 1).
- Setkání s novináři ze Španělska (listu El Pais), kteří mapovali život Romů v zemích EU, a to s důrazem na podmínky marginalizovaných skupin. Členové KS SC prezentovali, jak funguje komunitní práce v Ostravě-Kunčičkách. Provedli je rovněž dalšími SVL v Ostravě. Účast 5 osob.
- Setkání členů KS SC se stážisty z Diecézní charity České Budějovice, kteří se chtěli inspirovat, jak dobře dělat komunitní práci ve svém městě. Účast 5 osob.
- Setkání aktérů na podnět KS SC se zástupci organizací a institucí (DCHOO - Šance Domova, RESIDOMO, s.r.o., PORTAVITA - Zázemí, ÚMOB Slezská Ostrava) v prostorách DCHOO na ulici Škrobálkova 35. Tématem byla kauza vystěhování souseda – nemocného seniora a podpora KS SC při zajištění náhradního bydlení, bez pomoci hrozila úplná ztráta bydlení. Senior nakonec získal bydlení od městského obvodu. Účast 9 osob.
- Spolupráce KS SC s tzv. Multidisciplinárním týmem Kunčičky (dále jen MDT; šlo o projekt Magistrátu města Ostravy, jehož smyslem bylo vytvořit v jednotlivých ostravských SVL platformy aktérů, kde by se řešila témata s životem obyvatel SVL spojená, především otázky bezpečnosti). KS SC se přes pozvání rozhodla nebýt členem, ale dohodla se pouze na občasných účasti na jednání MDT, aby mohli sdílet se zástupci

organizací a institucí informace a prezentovat svůj pohled, případně navrhnout svá řešení.

- 8 x setkání dobrovolných správců, podrobněji v kapitole 5. 3.
- 14 x setkání zapsaného spolku Boxing King Club. Účelem spolku je zajištění vhodně stráveného volného času dětí a mládeže formou sportovní aktivity boxu. Zástupci spolku jsou z řad obyvatel lokality a za podpory komunitní pracovnice si zajišťovali fungování a činnost spolku. Reprezentanti spolku mají velké úspěchy na turnajích v ČR a také v zahraničí, účast na pravidelných setkáních 3 zástupci spolku.
- Neformální vzdělávání členů zapsaného spolku Boxing King Club, na téma podávání žádostí o financování činností, v rozsahu 8 hodin. Vzdělávání proběhlo v prostorách DCHOO na ulici Holvekova 44 a vzdělávání zaštil Krajský úřad Moravskoslezského kraje. Účast 7 osob.
- Neformální vzdělávání KS SC na téma podpora komunitní práce a jejich obyvatel při řešení jejich problémů, a to formou workshopu, realizovaného FSS OU v rozsahu, 2 hodiny. Účast 3 osoby.
- Supervize KS SC 6 x 2 hodiny (celkem 12 hodin).
- 7 x seminář s právníkem na téma insolvence v rozsahu 6 hodin, účast 17 osob. Další témata dluhy, exekuce, náhradní rodinná péče, oběti trestných činů. Všechny semináře proběhly v prostorách DCHOO na ulici Holvekova 44.
- 2 x výjezd KS SC do jiných SVL města Ostravy. Členové KS SC hovořili s obyvateli o jejich společných problémech, kvalitě bydlení a života. V mnoha SVL žijí lidé, (většinou Romové) v horších podmínkách, než v Kunčičkách, často vydáni na milost soukromým majitelům bytů. Pro členy KS SC se jednalo o emotivní zážitek, který v důsledku vedl KS SC k soudržnosti a uvědomění si vlastní zodpovědnosti. V těchto SVL byla patrná vysoká migrace obyvatel a strach mluvit o svých problémech. KS SC zkoumala možnost komunitní práce v těchto SVL. Účast 1 x 4 osoby, 1 x 14 osob.
- Slavnostní setkání všech aktérů, kteří se zapojili do spolupráce v komunitní práci za období 3 let, cílem bylo poskytnutí zpětné vazby, hodnocení celého procesu komunitní práce z jejich subjektivního pohledu a získání podkladu do Evaluační zprávy. Účast 15 osob včetně moderátora a komunitních pracovníků. Aktéry zastupovali ÚMOB Slezská Ostrava, Magistrát města Ostravy, FSS OU, Západočeská univerzita Plzeň, ZŠ Škrobálkova, TJ Kunčičky, Městská policie, KÚ MSK, KS SC, RESIDOMO, s. r. o., DCHOO.

- Konference „Rozšíření sociální služby Šance domova“, pořádané DCHOO na závěr projektu sociálního bydlení, které bylo realizováno s partnerem PORTAVITA – Zázemí, a to především v Kunčičkách. Účastníci získali osvědčení o absolvování vzdělávacího programu v rozsahu 4 hodiny. Účast 2 osoby.

Tabulka č. 1 Příprava na komunitních pracovníků na setkání KS SC a aktivních obyvatel při řešení mezilidských vztahů

Metoda/technika	Náplň	Časový harmonogram
Úvod	<ul style="list-style-type: none"> · Téma. · Cíl. · Časový harmonogram. · (Host na setkání.) · Vymezení pravidel. 	10 min
Úvodní kolečko	<ul style="list-style-type: none"> · Pochvala, že přišli na setkání (je vidět, že s tím chtějí něco dělat). · Každý řekne, co od tohoto setkání očekává a jaký je jeho postoj k problému. 	15 min
Jádro setkání	<ul style="list-style-type: none"> · Formulace společného cíle. · Co se podle nich stalo a jaká je jejich představa o změně k lepšímu? 	30 min
Diskuse	<ul style="list-style-type: none"> · Jak chcete situaci řešit? · Jaké kroky navrhuje? · Co by se pro to dalo udělat? · Reflexe. 	20 min
Shrnutí přání	<ul style="list-style-type: none"> · Reflektuje se porozumění, zda schůzka plní očekávání a to, zda byl cíl naplněn. · Nastavení kroků odpovědných osob (co kdo, kdy a jak udělá). 	15 min

Zdroj: vlastní zpracování.

Další důležité okolnosti, které v roce 2019–2020 proces komunitní práce ovlivnily:

Majitel bytů RESIDOMO, s.r.o. se vrhl do revitalizace prvních domů v Osadě míru. Je zde 28 bytových domů, zhruba polovina z nich byla koncem období bez nájemníků a do prvních opravených domů se nastěhovali noví (nikoli původní) nájemníci. V domech bylo instalováno ústřední topení (místo původních tzv. gamat) s plynovými kotelny, v bytech vznikly nové koupelny, v okolí nové zahrádky a parkoviště. Ve zbývající části domů původní nájemníci doposud bydlí, ale s vidinou brzkého vystěhování bez náhrady, pokud nemají nájemní smlouvu na dobu neurčitou. Majitel už prodlužuje nájemní smlouvy jen o měsíce.

Odstartoval společný projekt Moravskoslezského kraje a Fakulty sociálních studií Ostravské univerzity, v jehož rámci začaly práce na vzniku Metodického centra komunitní práce v březnu 2019. Výstupem projektu budou publikace, metodické příručky, metodické internetové stránky, které budou sloužit všem zájemcům o realizaci komunitních aktivit v kraji. Naše pracoviště v Ostravě-Kunčičkách se stalo klíčovým příkladem dobré praxe a je s realizátory v úzkém kontaktu.

Fakulta sociálních studií Ostravské univerzity začala realizovat projekt „Vývoj softwaru pro responzivní evaluaci a plánování komunitní práce jako nástroje pro rozvoj účinné a efektivní praxe v oblasti sociálního začleňování“ podpořený TAČR, jehož výstupem bude software, který bude evidovat, podporovat a metodicky vést komunitní pracovníky při realizaci komunitní práce. V projektu je DCHOO zapojena jako jeden z aplikačních garantů, jejichž úkolem je na svých pracovištích připravovaný software testovat. Testování prováděla komunitní pracovnice.

V dubnu došlo k personální změně na pozici komunitní sociální pracovnice; stávající pracovnice odešla na mateřskou dovolenou a nahradila ji zkušená sociální pracovnice z týmu terénních sociálních služeb DCHOO.

Na základě doporučení Krajského úřadu Moravskoslezského kraje byla DCHOO doporučena k prezentaci komunitní práce v Ostravě-Kunčičkách na MPSVR na Slovensku. Svoji práci zde prezentovaly obě pracovnice.

Volby 2018 měly za následek změnu politického vedení na radnici Městského obvodu Slezská Ostrava v následujícím roce. Zvítězila politická strana ANO, po delší době bylo ustanoveno nové vedení; starosta pochází z Ostravy-Kunčiček z vilové čtvrti a situaci v lokalitě zná. Radnice má mnoho plánů a v Ostravě-Kunčičkách je velmi aktivní v komunikaci s obyvateli městského obvodu, ale spolupráce s komunitou je prozatím opatrná.

V Ostravě-Kunčičkách vznikly v souvislosti s komunitní prací v lokalitě dva zapsané spolky zaměřené na sportování nejen místních (ale i z Radvanic a Hrabůvky) dětí, které mají ke sportu omezený přístup: Boxing King Club (box) a Mongagua (kopaná). Oba spolky využívají podpory KS SC a našich komunitních pracovníků, na které jsou navázány jen volně (zapojily se např. do kampaně na webu HIT-HIT, díky níž získaly finance do začátku).

5 Klíčové aktivity projektu

5.1 Kontaktování osob v lokalitě a mapování problémů

Klíčová aktivita probíhala po celé období projektu. Komunitní pracovnice se pravidelně pohybovaly v terénu a aktivně kontaktovaly místní obyvatele a motivovaly je k zapojení se do komunitní práce. Byl kladen důraz na individuální a skupinový rozhovor, při kterém pracovnice mapovaly situace, zjišťovaly potřeby, společné problémy a zájmy obyvatel, které jsou základem pro témata řešené v komunitní práci. V terénu byli obывatelé zváni k účasti na různé akce osobně a zároveň prostřednictvím vylepování a rozdávání letáků a jejich vylepení na venkovní informační tabuli. Při mapování terénu komunitní pracovnice vyhodnotily problémy, se kterými se obyvatelé Kunčiček potýkají nejčastěji:

- Nejzákladnější potřebou je zajistit si stabilní bydlení v rámci města Ostravy. S tímto problémem souvisí nedostatek finančních prostředků na přestěhování, dlužníci na nájemném jsou vystěhováváni bez náhrady; v nejistotě jsou i nájemníci s nájemní smlouvou na dobu určitou.
- V roce 2018 společnost RESIDOMO, s.r.o. oznámila plán na revitalizaci domů v lokalitě Osada míru, na základě které došlo k postupnému vystěhovávání obyvatel od druhé poloviny roku.
- Zvýšená kriminalita – vykrádání sklepů, aut, bytů a vybavení prázdných (neobydlených) bytů.
- Šíření drogové závislosti u mladistvých a matek.
- Různé incidenty, které jsou způsobené křehkými mezilidskými vztahy mezi obyvateli lokality, absence porozumění mezi sousedy (mezi starousedlíky a novousedlíky), mezi majoritou a romskou menšinou, přistěhování rodin, které získaly bydlení v systému tzv. sociálního bydlení.
- Nevyhovující technický stav bytů: výskyt plísní ve sklepech a bytech, zvláště v zimě. Nedostatečné vytápění jednotlivých bytů, v bytech je mnohdy osazeno pouze jedno topné zařízení, problémy s jeho opravou a výměnou.
- Zhoršený zdravotní stav, který se pojí jak se špatnými bytovými podmínkami, tak s diskriminací u lékařů, kteří si pacienty z této lokality mezi sebou tzv. přeposílají.
- Úroveň místní základní školy, která způsobila pokles kvality vzdělávání; školu navštěvují téměř výhradně romští žáci.
- Neutěšený stav veřejného prostranství, obyvatelé bez zájmů vlastníků jen ztěžka dovedou napravit jeho stav. Jedná se především o neexistenci chodníků, špatný stav veřejné komunikace, nedostatek zeleně.

- Nedostatečně zajištěný úklid veřejných prostor (kusy nábytku před popelnicemi a běžného odpadu) a existence nelegálních skládek.

5.2 Budování a podpora jádrové skupiny

Budování a podpora jádrové skupiny byla komunitními pracovníci zajišťována po celou dobu projektu. Komunitní pracovnice poskytovaly členům komunitní skupiny podporu, která jim směřovala k zlepšení životních podmínek obyvatel SVL Osada míru.

Následující realizované činnosti podpory zahrnovaly:

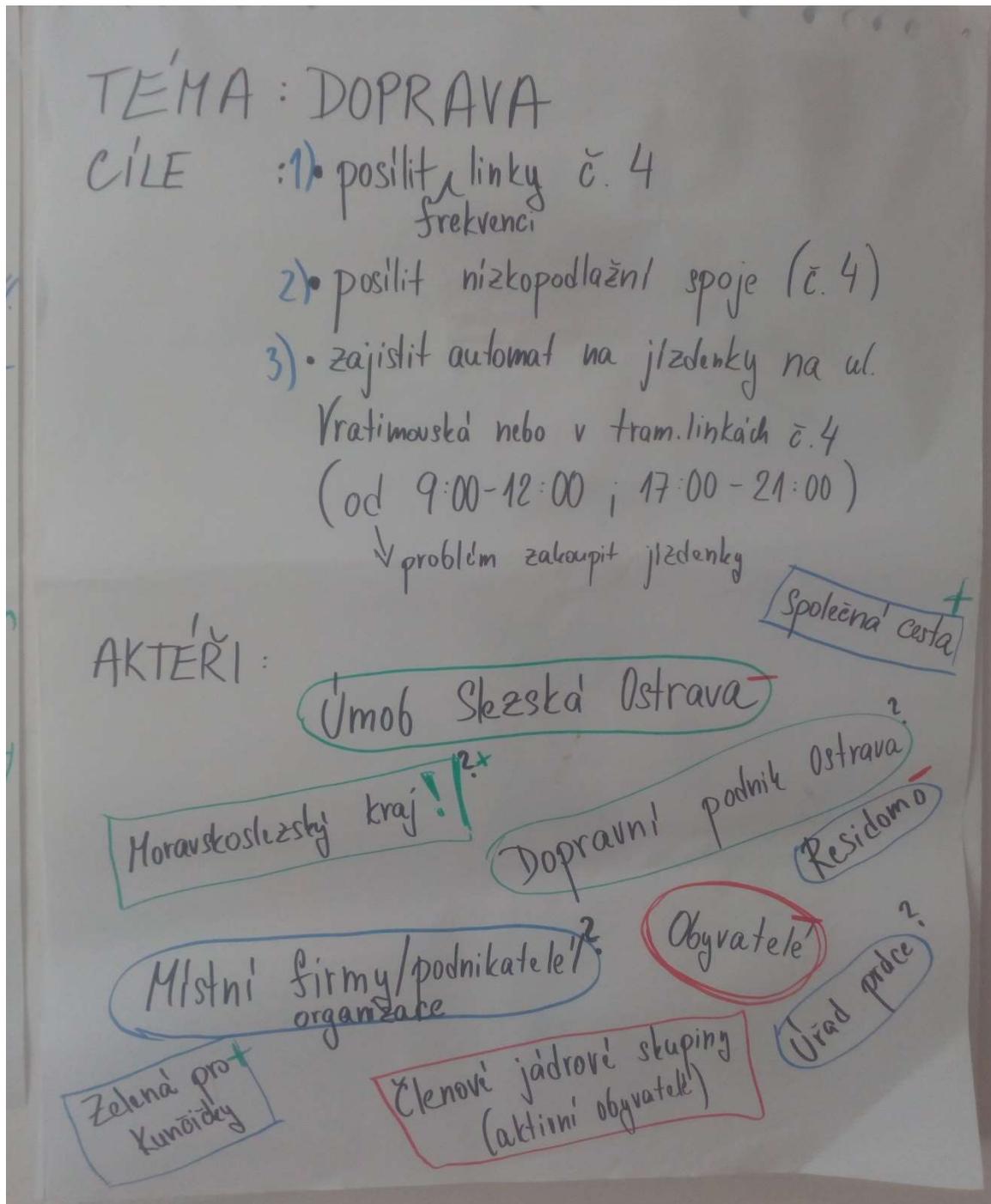
- Facilitace pravidelných schůzek, které se konaly alespoň 1 týdně v prostorách DCHOO, v přirozeném prostředí členů (domácnost) a na venkovním prostranství (soukromá zahrádka).
- Organizační zajišťování technického zázemí (kancelářské prostředky, PC, přístup k internetu).
- Vzdělávání účastníků jednotlivých schůzek, vysvětlování, využívání různých technik při setkávání skupin a jejich osvojování přirozenou cestou, protože účastníci mohli ihned pocítit efekt jednotlivých technik (brainstorming, hraní rolí apod.), učení se v akci, učení se v diskusi.
- Analýza témat - problémů a potřeb komunity, používání Kahnových kritérií apod.
- Strategické plánování k dosahování cílů, diskuse, výměna zkušeností a informací, sestavení konkrétních plánů postupu.
- Organizační podpora při realizaci různých akcí pořádaných komunitními skupinami JS OM a KS SC.
- Facilitační podpora vzájemné spolupráce komunitních skupin JS OM, KS SC a ZpK s cílem připravit strategii společného vyjednávání s formálními subjekty na témata, která je spojovala.
- Postupné předávání kompetencí například v oblastech psaní dopisů, e-mailových zpráv, sestavování žádostí o finanční podporu komunitními skupinami (členky JS OM i KS SC sestavily, sepsaly a podaly projektovou žádost na výzvu Nadačního fondu Vítkovice Steel, dále žádost o zapůjčení sekačky na Úřad městského obvodu Slezská Ostrava a žádost o finanční podporu na komunitní akci tamtéž. V příloze č. 2 je uvedena konkrétní žádost KS SC).
- Propojování skupin s dalšími subjekty (tzv. síťování), neformálními skupinami a kolektivy, nebo formálními institucemi a organizacemi (ÚMOb Slezská Ostrava, FSS

OU, MDT-Magistrát Ostrava, DCHOO, farnost, RESIDOMO, s.r.o., místní firmy, ZŠ Škrobálkova, TJ Ostrava-Kunčičky, KÚ MSK apod.),

- Vzdělávací akce s odborníky, které členům komunity poskytlo možnost zvýšení jejich dovedností, které jim umožní zvládnání nových situací při řešení problémů komunity a přípravě komunitních akcí. Např. uspořádání vzdělávacích seminářů s právníkem nad ožehavými tématy místních obyvatel, dále supervize pro členy komunitních skupin, účast na workshopech, konferencích jiných organizátorů.
- Reflexe jednotlivých činností a uskutečněných akcí probíhaly společně s členy komunitní skupiny s facilitační podporou komunitní pracovnice. Pro komunitní práci je důležitý pohled a pocity jednotlivých členů. Komunitní pracovnice pro tyto reflexe vytvářely bezpečný prostor tak, aby bylo možné konstruktivně zpracovat emoce a názory (i kritické) jednotlivých členů jádrových skupin.

Existují již zpracované a doporučené metodické postupy, které vycházejí z prací mnoha odborníků na téma komunity a komunitní práce. Fakulta sociálních studií Ostravské university je místem, kde se několik expertů tématu komunitní práce věnuje a naše pracoviště v Kunčičkách může být s těmito experty v úzké spolupráci. Díky ní mohly na začátku realizace projektu naše komunitní pracovnice absolvovat roční pilotní kurz "Komunitní práce v kontextu sociálně vyloučených lokalit" a získat kompetence a metodické návody, jak komunitní skupiny podporovat, (např. získaly dovednosti při uplatňování tzv. Khanových kritérií pro posouzení vhodnosti/nevhodnosti témat řešených aktivními členy komunity, nástroje, jak podporovat komunitní skupiny v oblasti organizační, vzdělanostní, facilitační a strategické, naučily se sledovat jednotlivé organizační cykly komunitních akcí (Schuringa, 2005).

Obrázek č. 11 Projednávání tématu dopravní dostupnosti Osady míru 2018

Zdroj: archiv DCHOO

5.3 Cíle, plány a jejich realizace

Nejprve chceme konstatovat, že komunitní projekty obecně mají tu vlastnost, že jejich realizátor nemůže dopředu vědět, která témata komunita vyhodnotí jako prioritní a kterým směrem zacílí. Zvláště výrazně to platí, pokud realizátor projektu přichází do nového prostředí (do nové SVL) a s komunitou a s jejími tématy se v úvodu realizace projektu teprve začne seznamovat a mapovat je. Nemůže tedy předem vědět nic o cílech a plánech této pro něj ještě do velké míry neznámé komunity. Neví dokonce ani to, zda se podaří první krok – aktivizace některých členů komunity a pravidelná komunikace s nimi o ožehavých tématech.

Naopak každý projekt, který žadatel o finanční podporu na jakoukoli činnost podává, musí mít jasně formulováno, co realizací projektu získáme, k jaké změně dojde a jak se to dá kvantifikovat. Tohle se však u komunitních projektů jen velmi těžko odhaduje. Může se tak stát, že deklarované aktivity nebudou realizovány a přislíbené výstupy donátorovi vykážány, což může vést i k povinnosti dotaci (nebo její část) vrátit.

V našem případě jsme se, ale pohybovali ve známém prostředí, takže jsme mohli odhad cílů a plánů komunitních skupin v Ostravě-Kunčičkách uskutečnit na podkladě zkušeností s komunitou z minulých let. Aktivní obyvatelé Osady míru je totiž formulovali předem v období přípravy tohoto projektu, jemuž předcházely dva jiné krátkodobé projekty podobného zaměření.

Od stanovení konkrétních cílů k jejich úspěšné realizaci však vede ještě dlouhá cesta, protože nemůžete předem ovlivnit všechny vnější i vnitřní faktory, které vývoj v komunitě ovlivní, zvláště pokud jde o dlouhodobý projekt. Cíle, které si komunita stanovila, byly proto v projektu formulovány rámcově a obecně, a to tak, aby byly dosažitelné:

Svépomocné aktivity zaměřené na zlepšení prostředí v domech a okolí byly realizovány již od počátku projektu. Komunitní pracovnice společně s aktivními obyvateli a členy komunitních skupin plánovaly akce zaměřené na úklid v lokalitě. Úklidy proběhly ve všech letech. Také byly realizovány svépomocné výmalby společných prostor v domech, výroba informační tabule na prostranství mezi domy a informační nástěnky v některých vchodech. Tyto aktivity výrazně podporovala společnost RESIDOMO, s. r. o., která poskytla materiální vybavení (rukavice, pytle, barva na výmalbu, štěrk na úpravu venkovního prostranství). DCHOO poskytla materiál na informační tabuli a ÚMOb Slezská Ostrava zajistil po dohodě s komunitními skupinami kontejnery na odpad.

Další svépomocnou aktivitou, která spontánně vznikla a kterou komunitní pracovnice podporovaly, byla iniciativa tzv. „správců“ některých vchodů v rámci celé lokality Kunčiček, tj. ne jenom v Osadě míru, kterým nebyl lhostejný stav domů, ve kterých se svými sousedy bydlí. Na svých pravidelných schůzkách v prostorách DCHOO řešili: hlášení závad společných prostor a domů majiteli, řešení sousedských/mezilidských vztahů, výmalba společných prostor, řešení ilegálních skládek odpadů v lokalitě, technický stav cest a chodníků aj. Význam měla vzájemná inspirace a podpora ve skupině.

Zhodnocení dosaženého cíle:

Konkrétní úklidové akce veřejného prostranství byly obyvateli přijímány s proměnlivým zájmem. Někdy se do úklidu zapojilo více osob společně se svými dětmi. Při dalším opakovaném úklidu obyvatelé projevili nezájem a pasivitu a úklidu se v jednom případě zúčastnilo pouze 5 osob. Vysvětlení najdeme převážně ve složení zúčastněných obyvatel. Pokud se do úklidu zapojili starousedlíci, podnítili ostatní obyvatele, kteří se také zapojili a úklidu se zúčastnilo až 31 osob včetně dětí. V případě zapojení se do úklidu novousedlíky byl zájem výrazně menší a úklidu se zúčastnilo 5 osob.

Rovněž iniciativa „správců“ postupně upadala: v prvních letech 2017 a 2018 se na jednom setkání účastnilo až 10 dobrovolných správců, v roce 2019 již jen 2 správci. Vysvětlení lze hledat v postupném odstěhování dobrovolných správců, které souvisí s revitalizací domů společností RESIDOMO, s.r.o.

Svépomocné aktivity zaměřené na zlepšení vztahů v lokalitě byly realizovány a zahrnují následující akce: Sousedské slavnosti, Slavnostní otevření dětského hřiště, Horizont Cup, Mikulášská besídka, Rodinný den, Veřejná setkání, spolupráce se ZŠ a účast komunitních skupin na rodičovských schůzkách, semináře s právníkem pro obyvatele na téma insolvence, exekuce, bydlení apod. Aktivity vedly k posilování mezilidských vztahů, neformální komunikaci a k formálnímu i neformálnímu získávání nových poznatků a kompetencí.

Zhodnocení dosaženého cíle:

Akce byly velmi úspěšné, došlo často ke společnému setkávání všech obyvatel Ostravy-Kunčiček (domkaři, starousedlíci, novousedlíci), účastnili se i zástupci různých institucí a organizací a neformálních spolků, které v Kunčičkách působí. Přicházeli i obyvatelé z jiných částí Ostravy. Mezi nejvýraznější akce lze počítat otevření dětského hřiště v Osadě

míru a nejvíce účastníků přišlo na akci „Rodinný den“, který se konal fotbalovém na hřišti TJ Kunčičky a zúčastnilo celkem 276 osob.

Svépomocné aktivity vně lokality probíhaly formou kontaktování externích subjektů, vyjednávání s nimi o záležitostech, které se týkaly Kunčiček a jejich obyvatel a které spadaly do jejich kompetence. Tyto subjekty se nepravidelně scházely nebo byly v kontaktu se členy komunitních skupin KS SC a JS OM, vyměňovali si informace, plánovali opravy. Mezi klíčové subjekty patřily:

- ÚMOb Slezská Ostrava,
- RESIDOMO, s. r. o.,
- Krajský úřad Moravskoslezského kraje,
- FSS OU,
- Zelená pro Kunčičky,
- Římskokatolická farnost Ostrava-Kunčičky,
- Středisko sociální aktivizace Horizont Diecézní charity ostravsko-opavské,
- Magistrát města Ostravy (Multidisciplinární tým Kunčičky).

Společnou velmi úspěšnou aktivitou obyvatel zaměřenou vně lokality bylo (společně se spolky Boxing King Club a Mongagua) uskutečnění kampaně na serveru HitHit.cz viz <https://a2larm.cz/2018/06/kuncicky-vylet-za-silou-komunity/>. Díky této akci získali ze sbírky na webových stránkách HitHit.cz finance na další plánované komunitní akce; pro dárce pak KS SC uskutečnila komentovanou prohlídku SVL v Kunčičkách, které se zúčastnilo 40 osob (dárců).

O zájmu externích partnerů svědčí i závěrečné slavnostní setkání všech aktérů, kteří se zapojili do spolupráce v komunitní práci za období 3 let, cílem bylo poskytnutí zpětné vazby, hodnocení celého procesu komunitní práce z jejich subjektivního pohledu a získání podkladu do Evaluační zprávy. Účast 15 osob z: ÚMOb Slezská Ostrava, Magistrátu města Ostravy, FSS OU, ZČU Plzeň, ZŠ Škrobálkova, TJ Kunčičky, Městské Policie, KÚ MSK, KS SC, RESIDOMO, s. r. o., DCHOO, za účasti moderátora a komunitní pracovnice.

Zhodnocení dosažení cíle:

Většina aktérů s vazbami na naši lokalitu realizaci projektu se zájmem sledovala a byla s komunitními skupinami v kontaktu. Svou pozitivní roli zde sehrál zájem Moravskoslezského kraje a Magistrátu. To usnadňovalo i jen dvoustranná jednání mezi zástupci komunitních skupin s konkrétním partnerem.

Tak se podařilo opakovaně získat finanční dar na uspořádání komunitních akcí od ÚMOB Slezská Ostrava, materiální podporu ÚMOB i RESIDOMO, s.r.o. při úklidových akcích a svépomocných pracích, apod.

Většina partnerů později ocenila přínos komunitní práce v Ostravě-Kunčičkách i pro jejich vlastní zájmy: ZŠ Škrobálkova oceňuje přínos KS SC při zprostředkování kontaktu a komunikace s rodiči dětí z lokality, Magistrát i ÚMOB registrují celkové zlepšení situace v Ostravě-Kunčičkách, a to především v oblastech občanského soužití a snížení kriminality, RESIDOMO je spokojeno, že se zlepšuje prostředí v domech i v jejich okolí a že vzniklo spojení KS SC a ZpK, které společně řeší i otázky MHD do lokality, bezpečnosti chodců, stavu silnic a chodníků apod.

Vzhledem k tomu, že se jedná o SVL, klíčové subjekty nemají tolik zájmu zde investovat své úsilí a finanční prostředky. Společnost RESIDOMO s.r.o. se z pohledu nájemníků výrazně neangažovala ve zvelebování prostředí a zlepšování stavu domů, a když v roce 2019 začala revitalizovat část lokality Osada míru, nebylo to ve prospěch komunity, kterou KS SC zastupuje, protože opravené byty pronajímá jiným nájemcům. Městský obvod neinvestoval finance do zajištění opakovaně urgovaných oprav komunikací, tyto investice má obvod naplánovány až v roce 2022, po ukončení revitalizace domů. Jedinou výraznou investicí, kterou obyvatelé SVL vnímají, bylo vybudování malého dětského hřiště v Osadě míru. Pokud však došlo k poškození některého herního prvku, je to pro mnohé argument, podporující názor, že pro ty lidi se investice nevyplatí.

5.4 Evaluace procesu komunitní práce a jeho výsledků

Předmětem této klíčové aktivity je zhodnocení průběhu realizace projektu, dosažených úspěchů i neúspěchů komunity, ale také pojmenování vnitřních i vnějších příčin, které k úspěchu nebo neúspěchu vedly. Výsledky tohoto průběžného procesu jsou shrnuty v této Evaluační zprávě.

5.5 Poprojektová podpora komunity v Kunčičkách-jih

Poprojektová podpora komunity v jižní části SVL Ostrava-Kunčičky byla zahájena v březnu 2018 a souvisela s tím, že v tomto měsíci byl ukončen projekt Moravskoslezského kraje na podporu komunitní práce v této SVL. Aktivita plynule pokračovala v činnostech, které již byly rozběhnuty. Podpora KS SC probíhala pak po celou dobu, až do ukončení projektu.

Jak již bylo zmíněno výše, právě v době, kdy se náš projekt rozšířil z Osady míru i na jižní část SVL, došlo k útlumu komunitních aktivit v Osadě míru z důvodu oznámení firmy RESIDOMO, s.r.o. o plánované revitalizaci domů a sní spojeným hromadným neprodlužováním nájemních smluv na dobu určitou (kterou měla většina nájemníků). Během prvního roku této klíčové aktivity tak došlo postupnému personálnímu oslabování JS OM a následnému splynutí se starší komunitní skupinou KS SC, která tak rozšířila svoji sféru zájmu na obě části SVL. Tato aktivita se tedy propojila s ostatními aktivitami projektu, jak je patrné z časového popisu činností v jednotlivých letech jeho realizace (viz kapitoly 4.2. až 4.4.)

6 Reflexe procesu komunitní práce a jejích výsledků

Tato kapitola reflektuje proces komunitní práce v lokalitě Ostrava-Kunčičky v průběhu tří let realizace projektu. Reflexe se zaměřuje na proces změn na základě působení komunitní práce. V závěru projektu „Komunitní práce v Osadě Míru“ proběhl malý výzkum, jehož cílem bylo získat zpětnou vazbu o průběhu komunitní práce od všech aktérů komunitní práce. Pro členy KS SC byla využita technika polo strukturovaného rozhovoru. Pro obyvatele lokality Ostrava-Kunčičky byly použity anonymní dotazníky, další použitou technikou bylo World Cafe při závěrečném setkání organizací a institucí, které se do komunitní práce zapojily (podrobněji viz kapitola 2.).

6.1 Projekt očima členů komunitní skupiny

V listopadu 2019 došlo k setkání 3 aktivních členek KS SC s komunitními pracovníci a uskutečnil se společný rozhovor. Jednalo se o nestrukturovaný rozhovor. V původním plánu bylo uskutečnit samostatné rozhovory s každou členkou, ale po zvážení okolností byla zvolena varianta jednoho společného rozhovoru, tak aby se členky mohly doplňovat. Rozhovor byl zaznamenán na záznamník mobilního telefonu, časově nebyl nijak omezován, celková délka rozhovoru byla hodinu a třicet minut. Před rozhovorem byl sestaven seznam otázek, které byly formulovány otevřeně, aby členky měly možnost hovořit o svých pocitech a sdělovat své myšlenky a názory.

Jak vnímají samotní aktéři komunitní práci a její přínos?

Prvotním impulsem pro zapojení se do komunitní práce byl zájem o potřeby obyvatel v lokalitě. Byl zde nedostatek volnočasových aktivit pro děti a dospělé, nebylo zde dětské hřiště, lidé měli problémy s bydlením. Obyvatelé: *„Měli nějaké požadavky, s kterými si nevěděli rady, tak se obraceli na nás. My jsme jim poradili nebo jsme je navedli na Charitu.“* Členkami KS SC jsou všechny ženy 5 let. Ženy vyhodnotily, že zapojení do komunitní práce je přínosem i pro ně samotné, zvládají lépe komunikovat s institucemi, které je chápou jako partnery. Členky si vybudovaly respekt mezi obyvateli, ale také u všech aktérů zapojených do komunitní práce.

„Komunitní práce je hodně důležitá.“ Členky KS SC hodnotily svou roli v komunitní práci, ocenily zejména zlepšení svých komunikačních dovedností, zvládání hněvu, agrese, emocí: *„Naučila jsem se jednu věc tady, a to se ovládat. Že i ty koordinátorky, které tu byly, v tom projektu, jsem se díky nim naučila ovládat a rozpočítávat a krotit.“*

Ženy mají zkušenost s politickou kampaní v Ostravě-Kunčičkách a: „*kupčení s hlasy*“. Setkaly se dle svých slov s tím, že si některé politické strany v období voleb kupovaly hlas za 300–500 Kč. Byl zde také silný tlak na členky KS SC, aby v období voleb motivovaly obyvatele, aby konkrétní politické straně daly svůj hlas. Dostaly pozvánku od dvou politických stran na uzavřená setkání s rautem, kde je přesvědčovali o jejich volebním programu, který bude přínosem i pro KS SC. Dva členové KS SC se zároveň stali členy volebních komisí: „*My jsme byly na roztrhání, po volbách po nás neštěkl ani pes. Každá ta organizace si nás chtěla dát na svojí stranu. Ten zájem, před těma volbama, to jsme neskutečně pocítili.*“

Jak chápete roli komunitního pracovníka?

Ženy si uvědomují i limity komunitního pracovníka. Cílem komunitního pracovníka je uschopnit členy, aby uměli jednat samostatně, dále moderuje setkání. Odmítnutí ze strany komunitního pracovníka respektují, zdůrazňují jeho kvality: „*Ona je tady, poradí, ví, kde si žádat.*“ Střídání komunitních pracovníků v projektu nesou členové nelibě: „*Naše první koordinátorky zvedly laťku hodně vysoko.*“ Členky mají negativní zkušenost s jednou komunitní pracovnící v minulosti: „*Povyšovala se, já mám nějaký ten titul a vy jste pro mě jako to... My jsme jí, ale ukázaly, že to tak není, komunikace na bodu mrazu, žádná spolupráce.*“ Dále hodnotí, že komunitní pracovník musí být empatický, naladěný na komunitu a více než odborné znalosti považují za důležité právě konkrétní lidské vlastnosti komunitního pracovníka: „*V první řadě musí mít srdíčko.*“³

Je počet zapojených osob v komunitní práci důležitý a jak?

Počet členů komunitní práce ovlivňuje dění a atmosféru při společných setkáváních. Bariérou se staly opačné názory, docházelo ke střetům, hádky byly vyostřené, došlo také k ukončení spolupráce některých dříve aktivních a bylo zde i riziko rozpadu celé KS SC. KS SC je tvořena silným jádrem 3 členek, které měly velký vliv na rozhodování toho, jak se věci budou dělat, rozhodovaly o postupu a zároveň vyhodnocovaly i rizika, která mohou po rozhodnutí nastat:

„Byly jsme rády, že tady s náma jsou, ale některé věci jsme si rozdělily, ty úkoly takové nebo takové. My se bereme trochu jinak. Někdy jsme si to rozhodly už dopředu samy, ale tak, abychom, jim neublížily, nikoho neshodily.

³ Členky KS SC, hovoří o střídání komunitních pracovníků v období realizace komunitní práce v Ostravě-Kunčičkách od roku 2014, nevztahují je tudíž pouze na tento projekt komunitní práce, který probíhal od roku 2017-2020.

Stejně jen ty dominantní postavy dávaly ty návrhy a ti ostatní tady byli, protože tady byli.“

Dění ve skupině podle vyjádření žen ovlivnila také přítomnost mužů v komunitní skupině, občas docházelo ke střetům. I přesto si myslí, že větší počet členů je lepší, díky tomu se ženy naučily dělat kompromisy.

Ženy hodnotily negativně založení a účelnost další vytvořené komunitní skupiny v sousední lokalitě:

„Musím přiznat, že jak tady vznikla druhá skupina Osada Míru, to přiznám, pociťovali jsme tak trochu takovou zášť, trochu žárlení, že nám kradou naše koordinátorky, že nás nechávají ladem. To my jsme věděly dopředu, že tam s tím nehnou, že tam je to opravdu zbytečné a zbytečné síly koordinátorek. Výsledek byl takový, že to tam nefungovalo, tak jak jsme řekly, tak to dopadlo.“

Role lídra v komunitní práci byla podstatná, jedna z žen je takto vnímána. *„Ona je pohon.“* Širší rodiny ženy v komunitní práci většinou podporují. Pokud je potřeba, tak jim vždy vyjdou vstříc, ženy sice zmiňují ironické poznámky svých příbuzných k jejich zapojení do komunitní práce, ale také jistou hrdost příbuzných na to, co členky jejich rodin dokázaly.

Jaké vidíte negativa v komunitní práci?

V počátcích byli členové KS SC obyvateli vnímání spíše negativně: *„Byli jsme napadáni, že za to bereme velké peníze.“* Reakcí na toto podezření byla snaha zapojit tyto obyvatele do komunitní práce, aby lépe viděli souvislosti a podmínky komunitní práce, což se docela dařilo. Negativní zkušenost mají z minulosti členové s vlastníkem bytového fondu, kdy došlo k vystěhování nájemníka, který aktivně poukazoval na plísně v bytě a žádal a o nápravu, jelikož plísně v bytě nevznikly jeho vlastním přičiněním, ale z důvodu špatného technického stavu bytu, což prokázal vlastním znaleckým posudkem, ke kterému nebylo přihlíženo:

„Kauza plísně v bytech, kdy vlastně vystěhovali jednu holčinu odsad, ukázalo RESIDOMO, že na ně nemáme asi moc tlačit nebo dělat takové věci. Ukázali nejhorší stránku, kterou mohli. Že to je stát ve státě. Byla to taková výstraha pro nás. Myslím si, že takhle, ale jednájí i s bílými.“

Ženy také vyjadřovaly pocity zneužívání ze strany obyvatel SVL, kteří požadovali pomoc při řešení svého individuálního problému a nesli nelibě, když byli odkazováni na konkrétní služby a instituce. Mluvily i o tom, že podobně zneužívají někteří obyvatelé sociální služby a pomoc

organizací, která je směřována sociálně potřebným. Podobně se cítily zneužité i od jiných subjektů, které si přivlastňovaly jejich úspěchy a chtěly v budoucnu vykonávat podobnou činnost a získávat na ně finanční prostředky.

Členky KS SC nevnímaly pozitivně vznik další komunitní skupiny v lokalitě:

„Měli slíznout smetanu a my jsme se na tom nadřeli a oni se jenom nesli. Musím přiznat, že jak tady vznikla druhá skupina Osada Míru, to přiznám, pociťovali jsme tak trochu takovou zášť, trochu žárlení, že nám kradou naše koordinátorky, že nás nechávají ladem. To my jsme věděly dopředu, že tam s tím nehnou, že tam je to opravdu zbytečné a zbytečné síly koordinátorek. Výsledek byl takový, že to tam nefungovalo, tak jak jsme řekly, tak to dopadlo.“

Chcete, aby komunitní práce pokračovala v dalším projektu?

Ve výpovědích všech tří žen zazněla odpověď ANO, přejí si pokračování komunitní práce v lokalitě. V případě, že komunitní práce nebude dále pokračovat, ženy hodnotí, že si ve svých individuálních záležitostech poradí, již vědí, kde se v případě problémů obrátit o pomoc. Avšak pomáhat dalším obyvatelům bez podpory komunitní pracovnice je pro ně nereálná. Chybělo by zázemí ke schůzkám, role koordinátora, psychická podpora. I přes své kvality, které ženy mají a které v komunitní práci získaly, si myslí, že komunitního pracovníka stále potřebují, své kompetence spojují s komunitním pracovníkem.

Z rozhovoru vyplynulo, že komunitní pracovník musí velmi dobře zvládat komunikaci, krizové a vypjaté situace, musí pracovat na zvládnání předsudků a stereotypů. Pokud stejný problém řeší dvě komunitní skupiny, tak se ukazuje, že dochází k rivalitě. Vhodným řešením je, pokud skupiny pracují každá na svém tématu, aby se předešlo soutěživosti. Stmelení a spojení skupin je přínosné v případě jednání s úřady při řešení témat, která jsou pro skupiny společná. Z rozhovoru vyplynulo, že členové KS SC mají zájem a vůli dále pokračovat a spolupodílet se na změnách v lokalitě a celkově komunitní práci vnímají jako přínos i pro sebe, učí se novým způsobům komunikace, navazují a rozšiřují sociální síť a získali si respekt obyvatel v lokalitě.

6.2 Projekt očima obyvatel SVL

V průběhu měsíce ledna 2020 byly obyvatelům SVL v Ostravě-Kunčičkách předány anonymní dotazníky (viz příloha č. 3). Celkem bylo rozdáno 50 dotazníků. Byla vytvořena zapečetěná schránka, do které mohli v průběhu celého měsíce obyvatelé vyplněné dotazníky vhazovat zpět. Celkem se vrátilo 12 dotazníků (tj. 24% rozdaných dotazníků).

1. Bydlíte v lokalitě Ostrava-Kunčičky?

Na tuto otázku 100 % respondentů odpovědělo ano, bydlí v lokalitě Ostrava-Kunčičky.

2. Víte, že v lokalitě Ostrava-Kunčičky probíhá komunitní práce?

Na tuto otázku 100 % respondentů odpovědělo ano, vědí, že v lokalitě Ostrava-Kunčičky probíhá komunitní práce.

3. Jak jste se o komunitní práci dozvěděl/a?

1 respondent (8 %) odpověděl rodina.

1 respondent (8 %) odpověděl komunitní pracovnice.

3 respondenti (25 %) odpověděli od pracovníků v terénu.

3 respondenti (25%) odpověděli od členů komunity.

4 respondenti (33 %) odpověděli od sousedů.

4. Znáte některé členy komunitní skupiny?

8 respondentů (67 %) uvedlo ano.

4 respondenti (33 %) uvedli ne.

5. Zapojili jste se někdy do komunitní práce?

10 respondentů (83 %) uvedlo ano.

K důvodům pro zapojení patřila 1x podpora při řešení stížnosti, 2x účast na schůzi správců, 2x úklid prostranství, 1x účast na přípravě sportovní aktivity a 1x člen komunity. Konkrétně neodpověděli 3 respondenti.

2 respondenti odpověděli ne.

Ze 100 % respondentů 83 % se zapojilo do komunitní práce a 17 % se nezapojilo.

6. Znáte osobně některého komunitního pracovníka?

100 % respondentů odpovědělo ano, znají osobně komunitního pracovníka.

7. Považujete komunitní práci v lokalitě Ostrava-Kunčičky za přínosnou?

100 % respondentů odpovědělo ano, komunitní práci považují za přínosnou.

8. Víte o některých změnách v lokalitě Ostrava-Kunčičky, které nastaly v souvislosti s komunitní prací?

11 respondentů odpovědělo ano.

Konkrétně uváděli respondenti výstavbu 2x dětského hřiště, 1x sportovní aktivity, 4x mezilidské vztahy, 2x pokládka šterku před domem, 1x setkávání dobrovolných správců, 1x úklid prostranství a zajištění kontejneru.

1 respondent odpověděl ne.

Z anonymního dotazníku vyplynulo, že obyvatelé lokality Ostrava-Kunčičky vědí, že v lokalitě probíhá komunitní práce, využívají dostupné informace a sociální sítě v lokalitě, že převážně znají některého člena komunitní skupiny a zapojili se do komunitní práce. Všichni respondenti znají komunitního pracovníka působícího v lokalitě, považují komunitní práci za přínosnou, znají změny, které nastaly v souvislosti s komunitní prací.

Ze 100 % respondentů 92 % uvádí, že znají některé změny v lokalitě Ostrava-Kunčičky, které nastaly v souvislosti s komunitní prací, konkrétně uvedli mezilidské vztahy, výstavbu dětského hřiště, úpravy prostranství a schůze správců.

6.3 Zhodnocení spolupráce s partnery

Závěrečné zhodnocení spolupráce s aktéry komunitní práce proběhlo na setkání jejich zástupců 10. 12. 2019 v prostorách DCHOO na adrese Holvekova 44, Ostrava - Kunčičky. Byla využita technika World cafe, která se pro toto setkání jevila jako nejvhodnější. Pozvání přijali zástupci 11 institucí, organizací a neformálních skupin. Účastnilo se 15 osob: zástupci ÚMOB Slezská Ostrava, Magistrátu města Ostravy, FSS OU, ZČU Plzeň, ZŠ Škrobálkova, TJ Kunčičky, Městské Policie, KÚ MSK, KS SC, RESIDOMO s. r. o., DCHOO, moderátor, komunitní pracovnice.

Na základě tří stanovených otázek jsme zjišťovali průběh spolupráce:

1. Jaké bariéry nebo překážky ve spolupráce jste vnímali?
2. Jaké výhody a příležitosti spolupráce v rámci realizace komunitní práce jste vnímali/viděli?
3. Jaké konkrétní dopady, výsledky ze spolupráce vnímáte? Pokud nějaké máte?

Z neformální diskuse vyvstaly tyto odpovědi:

Mezi hlavní **bariéry**, které nejvíce bránily spolupráci, patří nízké nebo žádné informace o metodě komunitní práce a zkušenosti aktérů s ní. Aktéři proto často měli jiná očekávání od působení komunitního pracovníka (sociální kontrola, brigády, úklidy, „prodloužená ruka“ institucí...). Všichni aktéři nemají vždy společné cíle, i když povznesení lokality je obecně v zájmu všech.

Na straně komunity byly diskutujícími zmiňovány tyto bariéry: sociální kontrola ze strany starousedlíků, malé zapojení obyvatel, aktivní komunitní skupina měla problém přijmout nové členy. Aktivní obyvatelé se špatně smiřovali s tím, že některé procesy, zejména uvnitř institucí nelze ovlivnit (např. nejistota bydlení a odliv obyvatel z lokality v důsledku realizace investičního záměru majitele bytů), to vede k nemotivovanosti, frustraci („*Nikdo mě nebude poslouchat*“). Dalšími bariérami na straně komunity byly vysoká migrace obyvatel, nezakořenění, nízké vzdělání, nízké kompetence v komunikaci, emoce v řešení problémů, subjektivní vnímání etnicity, předsudky a stereotypy, nedostatek času věnovat se komunitní práci, vznik více skupin aktivních obyvatel, nedůvěra a únik informací, nedůvěra etnické menšiny k majoritě při spolupráci.

Z akademického pohledu zazněl názor, že jedinec má ztíženou možnost ovlivnit jednání institucí a organizací a tak vyvolávat tlak, který vede k sociálnímu začleňování a snižování chudoby. Pozitivní zájem a účast na dosažení cíle může mít opačný charakter a může se stát aktivním rizikem.

Výhody a příležitosti spolupráce v rámci komunitní práce vnímali aktéři nejčastěji v oblasti provázání komunitní práce se sociálními službami, předávání informací mezi aktéry a skupinami, získání informací o reálných potřebách obyvatel a na základě toho tvorby plánů a strategií, které budou mít reálný efekt, aktivizace obyvatel a zvyšování jejich občanského

sebevědomí. Osobní kontakt přinesl personalizaci, tzn., že komunita v Kunčičkách už není anonymní, ale je reprezentovaná konkrétními lidry, se kterými se dá konstruktivně komunikovat.

Pro samotnou komunitu má velký význam vznik neformálních skupin ze spodu, postupné zlepšování kvality komunitní práce a zvyšování kompetencí členů komunitní skupiny, které přineslo komunitním skupinám a jejím lídrům dobré občanské sebevědomí. To jim umožňuje tlumočení požadavků dalším aktérům, hájení vlastních zájmů a hledání takové spolupráce, která je přínosem pro všechny strany. Zájem aktivních obyvatel se postupně rozšiřuje i na nově přichozí obyvatele a jejich začlenění skrze komunitní práci, efektivní řešení sporů v komunitě, budování lepších sousedských vztahů.

Z diskuse účastníků vyvstal nejpodstatnější **dopad**: zvyšování kompetencí a dovedností samotných členů komunity, zapojených zástupců jednotlivých aktérů i komunitních pracovníků. Mezi další dopady, které aktéři zmiňovali, patří vysvětlování kontroverzních témat, diskuse a její otevřenost, vnímání perspektiv, porozumění komunitě, změna vnímání komunitních pracovníků jako mostu spojujícího komunitu a další subjekty. Porozumění aktérů navzájem, efektivnější komunikace „*Za mnou stojí komunita, nedovolí si na mě*“, pravidelné setkávání aktérů pro řešení témat, sdílení perspektiv neziskových a ziskových organizací, personalizace a osobnější přístup k obyvatelům ze strany institucí, vytvoření komunikačního kanálu mezi obyvateli a dalšími aktéry, porozumění vnímání odlišných perspektiv.

Z expertního hlediska je největším přínosem reflexe a ověření metody komunitní práce, ukotvení pojmu a vyšší povědomí o této metodě sociální práce. Dále byly zmíněny: efektivní spolupráce v rámci vzdělávání odborníků, přenášení komunitní práce mimo sociálně vyloučenou lokalitu nebo do jiných SVL, přenos poznatků k dalším neziskovým organizacím se zájmem o KP, rozvíjení způsobů hodnocení komunitní práce, realizace konkrétních akcí pro lidi, získání konkrétních finančních prostředků pro komunitní akce i od veřejnosti, rozvoj komunitního života, poznávání aktérů a vyjednávání s nimi, konkrétní zlepšení stavu v SVL, zlepšení mediálního obrazu SVL jako stigmatizovaného místa a uvedení SVL v Kunčičkách jako příkladu dobré praxe v metodice prevence kriminality v SVL certifikované MV ČR.

Konkrétně bylo zmíněno vybudování kamerového systému v lokalitě, zlepšení stavu zeleně, zlepšení stavu infrastruktury, vybudování herních prvků, zlepšení bezpečnosti.

Negativním dopadem může být stigmatizace konkrétních obyvatel SVL, která vyplývá z propojení problémů, které jsou se SVL spojovány se všemi jejich obyvateli.

Z výše uvedeného vyplývá, že odpovědi na otázku pozitiv a dopadů splývají, mezi nejvýraznější pozitivum a zároveň dopad patří **zvyšování kompetencí a dovedností samotných členů komunity, zástupců jednotlivých aktérů i komunitních pracovníků.** Všichni účastníci chápou komunitní práci jako velmi prospěšnou, a to i přes bariéry, je zde patrná snaha o její rozvoj s udržení.

7 Teoretická východiska komunitní práce

Při realizaci projektu se komunitní pracovnice neustále vzdělávaly, inspiraci nacházely také v odborné literatuře a to převážně:

BJELONČÍKOVÁ, Monika, Kateřina GLUMBÍKOVÁ, Alice GOJOVÁ a Vendula GOJOVÁ. *Participativní přístupy v sociální práci*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2015-. ISBN 978-80-7464-802-1.

GOJOVÁ, Alice. *Teorie a modely komunitní práce*. Ostrava: Ostravská univerzita, Zdravotně sociální fakulta, 2006. ISBN 80-7368-154-4.

SCHURINGA, Leida. *Community work and Roma inclusion*. Spolu International Foundation, Utrecht, The Netherlands, 2005. ISBN 90-9019275-1.

V projektu Komunitní práce v Osadě míru se komunitní pracovnice držely základních hodnot sociální práce, mezi které patří vzájemný respekt, transparentnost, rovnocennost, demokracie, podpora a naslouchání. Dále kladly důraz na filozofické hledisko komunitní práce, které vychází z principu, že všechny komunity a obyvatelé mají potenciál k řešení problémů. Komunitu je potřeba stále povzbuzovat, sjednocovat s cílem dosáhnout změny a vytvořit z ní nezávislou jednotku nebo neformální skupinu (Schuringa, 2005).

Komunitní pracovnice kladly při své práci důraz na uschopňující přístup, jehož základními charakteristikami bylo identifikovat nejdůležitější problémy lokality a poskytnutí základních informací o zdrojích, které mohou s řešením problémů pomoci. Dále kladly důraz na zapojení aktivních obyvatel do přímého procesu komunitní práce a spolupodílení se na řešení problémů a docílení snahy o udržení výsledků (Schuringa, 2005). Konkrétně se jednalo o neustálou motivaci obyvatel a členů komunitních skupin, podporování je v diskusi s místními úřady a institucemi, a zároveň snahu o zajištění rovného přístupu z jejich strany. Cílem bylo vybudování partnerství, na základě kterého získali jistý vliv a možnost ovlivnit věci veřejné.

Komunitní pracovnice se inspirovaly při své práci teoretickými východisky komunitní práce, jak jsou popsány v uvedené literatuře, a využívaly rozčlenění procesu komunitní práce do tří fází:

První fází je **zapojení**, jejíž součástí je pravidelné setkávání, vyjasňování si cílů, sestavování týmu, budování důvěry a tvorba plánů. Tato fáze již při zahájení projektu byla naplněna, protože se jednalo o návazný projekt a tato fáze proběhla při realizaci minulých projektů.

Druhá fáze komunitní práce má za cíl **rozšiřování organizace**. V této fázi komunitní skupina fungovala samostatně, podařilo se ji rozšířit o nové členy. V roce 2019 se komunitní skupina rozrostla na 10 aktivních členů v jeden okamžik a postupně se v tomto roce intenzivně zapojilo do komunitní práce celkem 20 osob. Toto rozrůstání bylo způsobeno především společným zájmem. Tento počet se v průběhu 3 let měnil podle řešených témat a priorit (sportovní aktivity, vzdělávání dospělých, vaření, akce pro děti a jiné volnočasové aktivity aj.). Z toho vyplývá, že společná setkání plnila nejen účel řešení problémů, ale schůzky měly i širší sociální rozměr. Komunitní pracovnice kladly důraz na rozšiřování schopností a dovedností lidí a vedení k samostatnosti při dalších aktivitách a tím k zvyšování jejich sebevědomí. Součástí podpory bylo vyhodnocování rizik na základě získaných zkušeností a strategické plánování, které bude do budoucna těmto rizikům předcházet.

Třetí fází byla činnost směřující k **získávání nezávislosti**. Zde se ukázalo, že malé úspěchy, kterých komunitní skupina dosáhla, povzbudily její sebevědomí a motivovaly je k uskutečnění dalších velmi zajímavých aktivit (příkladem je internetová kampaň HITHIT, jejímž záměrem bylo získat finanční prostředky na další činnost, pro dárce pak komunitní skupina uspořádala komentované prohlídky lokality; dalším pozitivním příkladem jsou úspěšné komunitní akce na podporu budování mezilidských vztahů – akcí pro obyvatele a jejich děti se pravidelně účastnilo až 250 lidí). V této fázi se projevil efekt techniky „sněhové koule“, jejímž cílem je nabalování dalších osob a zapojení je do procesu komunitní práce. Třetí fáze s sebou přinesla také budování sociálních sítí a předávání kulturních hodnot (Příkladem je přístup komunitní skupiny k nově přistěhovaným obyvatelům, kteří neměli zvnitřněná pravidla, jak žít společně v lokalitě bez vzorců patologického chování a jednání. Toto jednání se projevovalo vyhrocenými sousedskými vztahy, neudržováním společných prostor v domech a okolí, užíváním návykových látek, zanedbáním mravní výchovy dětí a mládeže a zvýšení kriminality. Komunitní skupina do řešení těchto závažných problémů aktivně zapojovala organizace a instituce, které se těmito problémy profesně zabývají a společně hledali možnosti, jak tyto problémy eliminovat nebo alespoň zmírnit. Snahou komunitní skupiny bylo také zapojování těchto nově přistěhovaných do komunitní práce, což se nedařilo. Někteří nově přistěhovaní také nezvládli tlak, který na ně okolí vyvíjelo, a odstěhovali se jinam.).

Poslední fází je **mobilizovaná komunita**. Mezi znaky, které k mobilizovanou komunitu charakterizují, patří samostatnost v řešení problémů a samostatné využívání sociálních sítí, které v procesu komunitní práce získali. Posledním znakem je komunita, která je plně integrovaná do společnosti. Komunitní skupina sice stále využívá komunitní pracovníky ke své činnosti, obrací se na ně při řešení problémů, ale již vykazuje známky samostatného rozhodování a jedná se spíše o konzultace a povzbuzení, že jejich postup je správný. Komunita se cítí být součástí většinové společnosti. Cílem mnoha obyvatel v SVL Ostrava-Kunčičky není vystěhovat se, ale zůstat v prostředí, které znají a mají zde přátele (Schuringa, 2005; Gojová, 2006).

V procesu Komunitní práce v Osadě míru byl kladen důraz na používání **Khanových kritérií** při posuzování vhodnosti témat, kterými se komunitní skupiny zabývají (Schuringa, 2005):

- Práce na tématu může přinést výsledky (jejich dosažení je realistické).
- Řešení je možné na místní úrovni, lidé mohou vnímat nějakou perspektivu a prožít úspěchy.
- Téma lidí sjednocuje, nerozděluje a vede ke spolupráci.
- Téma se týká mnoha lidí (ne jen několika jednotlivců nebo úzké skupiny).
- Okolo tématu je možné organizovat aktivity a jsou zde možnosti aktivně lidi z komunity do aktivit zapojovat.
- Téma je veřejné (nejedná se o citlivé téma nebo dokonce o tabu).
- Téma vzbuzuje silné emoce a lidé mají přání s tím něco udělat.
- Téma je jednoduché a pochopitelné pro všechny.
- Lidé skutečně chtějí situaci řešit, něco dokázat.

8 Klíčová role komunitních pracovníků

Musíme poctivě přiznat, že zpočátku panovala v naší organizaci ke komunitní práci v Kunčičkách (a ke komunitní práci v SVL obecně) spíše skepse. V Kunčičkách začaly naše sociální služby na podporu místních obyvatel působit již od roku 2010 (NZDM a SASRD), kdy zde vzniklo Středisko sociální aktivizace Horizont. Později, roku 2012 tady vzniklo další naše středisko Šance domova, které se zaměřovalo na sociální bydlení. A především ze zkušenosti pracovníků sociálního bydlení pramenila naše skepse. Mnoho lidí z místní komunity se na ně obracelo s nereálnými představami, nekompetentními stížnostmi, byli často frustrováni z vlastní neřešitelné situace nebo ze strachu z nových sousedů. Běžné byly útoky typu: „Proč já jsem byt nedostal a oni ano?!“

Měli jsme obavu: Pokud budou v tomto (sebevědomém?) chování komunitní pracovníci lidi z komunity podporovat, útoky se ještě zhorší... Jak tohle komunitní pracovníci mohou zvládnout?

Vyvíjel se také pohled na činnost komunitního pracovníka a s tím související představy, v čem komunitní práce v SVL spočívá. Od pasivní role komunity, kdy hybatelem je komunitní pracovník („pojďme s lidmi uklidit“, „pojďme s lidmi udělat Mikulášskou besídku“, nebo „pojďme s lidmi vymalovat vchody“) po podporu aktivních členů komunity, kdy hybatelem je komunita („co byste si přáli?“, „kdo by Vám s tím mohl pomoci?“, „podpoříme Vás, tohle určitě zvládnete!“).

Už při realizaci projektu Moravskoslezského kraje (od roku 2014) v jižní části Kunčiček se ukázalo, jak podstatnou roli pro výsledný úspěch komunitních projektů hraje výběr dvojice komunitních pracovníků/ic. V Kunčičkách jsme prozatím vždy měli štěstí na energické, zapálené, otevřené, empatické a zkušené komunitní pracovníce. Je to ovšem i tím, že jedna z dvojice působí v Kunčičkách od samého počátku a má velkou důvěru místní komunity. Další výhodou je skutečnost, že se jedná o vysokoškolsky vzdělanou komunikativní Romku, což usnadňuje překonávání bariér. Při realizaci projektu se komunitní pracovníce neustále vzdělávaly, inspiraci nacházely také v odborné literatuře.

8.1 Profese komunitního pracovníka

Co vlastně úspěšný KP dělá?

- Mapuje lokalitu i komunitu.
- Oslovuje členy a lídry komunity v terénu.
- Moderuje setkání komunity (většinou v terénu).
- Facilituje setkání jádrové skupiny (vědomí vlastní role, prostor pro každého, tlumení sporů, usměrňování ambicí...).
- Má povědomí o právní pozici aktivních obyvatel (předvídá právní důsledky zamýšlených kroků směrem k majiteli bytů, k radnici a jiným aktérům).
- Podporuje skupinu v růstu kompetencí (vyjednávacích, organizačních...), dává zpětnou vazbu, modeluje situace, dává jim stále větší prostor.
- Organizuje vzdělávání komunity a jejích lídrů.
- Podporuje skupinu v růstu sebevědomí (vyváženost: společně dokážeme mnohé, ale jsme tu pro komunitu, nikoli pro svoje ego).
- Pracuje většinou ve dvojici s kolegyní/ou, se kterými se doplňují.

Je toho dost, co musí komunitní pracovník zvládnout, a každá jeho činnost vyžaduje trochu jiné vědomosti nebo schopnosti.

Jaký by tedy měl komunitní pracovník být?

1. Osobnost:

- Zralost, vyrovnanost, zkušenost.
- Otevřenost, empatie, zájem, přátelskost.
- Víra ve smysl komunitní práce, nadšení.
- Zdravá skepse, racionalita.

2. Soulad v týmu komunitních pracovníků:

- Stejně osobní hodnoty, cíle i nasazení.
- Otevřenost, přátelskost, komunikativnost.

3. Vzdělání a dovednosti:

- Znalost principů a metod komunitní práce.
- Právní minimum.
- Výcvik v psychologii skupiny a ve facilitaci.
- Základní analytické a evaluační dovednosti.

Z naší zkušenosti vyplývá (sestavovali jsme již 4 dvojice KP), že nejdůležitější jsou **osobnostní předpoklady** každého pracovníka (nemělo by ale jít o „zaslepené aktivisty“, protože „bojovníci za práva Romů“ nejsou pro mnohé aktéry přijatelnými partnery, spíše o racionální zralé osobnosti).

Druhou nezbytností je jejich **schopnost tvořit tým**. Je tedy třeba dbát na to, aby si oba pracovníci v týmu vyhovovali svými hodnotami a přístupem.

Vzdělání a dovednosti je možné doplňovat „za pochodu“ nebo je možné je částečně nahradit kvalitním zázemím.

8.2 Tým komunitních pracovníků v průběhu projektu

Z uvedeného vyplývá, že pro práci komunitních pracovníků je nezbytné, aby si uměly vybudovat vztahy důvěry k sobě navzájem i ke komunitě. V našem případě je velkou výhodou, že v Kunčičkách působí naše kolegyně v roli komunitní pracovníce nepřetržitě od roku 2014, má vybudované vztahy k lídrům i členům komunity a také ke všem důležitým partnerům v SVL i mimo ni. Vyprofilovala se za tu dobu jako velmi zkušená odbornice, která zná velmi dobře svou roli a nepřekračuje své kompetence (např. nevytváří na komunitu tlak a nesnaží se ji manipulovat, důsledně poskytuje nezbytnou podporu, ale neprosazuje svou vůli). Během realizace projektu úspěšně dokončila vysokoškolské studium. Nezanedbatelnou roli hraje i skutečnost, že je romského původu, což usnadňuje přístup do soukromí lidí a komunikaci. Pro svou zkušenost a erudici je vyhledávanou partnerkou akademiků z Fakulty sociálních studií Ostravské univerzity i odborníků kolem Metodického centra komunitní práce, které vzniká z vůle Krajského úřadu Moravskoslezského kraje.

Zmíněnou kolegyni doplnila pro období tří let realizace projektu částečným úvazkem sociální pracovníce, která přišla právě z prostředí Fakulty sociálních studií. Přestože se jednalo o erudovanou odbornici, v praktickém prostředí narážela na víc bariér, než kolegyně a důvěra komunity nebyla na takové úrovni. Svou roli sehrálo i to, že pracovala jen na částečný úvazek a navíc jako introvertní neromka byla pro členy komunity méně lidsky „čitelná“. Tato pracovníce pak v posledním roce odešla na mateřskou dovolenou a na její místo nastoupila naše zkušená terénní sociální pracovníce, jejímž hlavním úkolem bylo dokončit tuto Evaluační zprávu a utřídit dokumentaci aktivit projektu. Komunitou je přijímána velmi dobře, protože ji dlouho zná jako ochotnou a příjemnou pracovníci naší sociální služby.

Důležité je, aby obě pracovnice přistupovaly k lidem z komunity stejně, měly stejné pojetí svých rolí a uměly si předávat informace. Pokud tomu tak není, může to mít pro komunitní práci fatální důsledky. Přístup komunitních pracovníků může aktivní lidi znechutit, pokud ztratí důvěru v jejich úmysly, v jejich schopnosti a vědomosti. Nebo může přinášet i velká rizika, o nichž se často nemluví, především právního charakteru (ohrožení bydlení, zaměstnání...), pokud neumí dohlédnout právní důsledky plánovaných kroků aktivních členů komunity. V naší lokalitě k takovým situacím v minulosti došlo, když si aktivní obyvatelé stěžovali na majitele na stavebním úřadě na technický stav bytů. Následovalo neprodloužení nájemních smluv těm domácnostem, v jejichž bytech proběhlo šetření úřadu. Výsledkem pak byl útlum komunitních aktivit na určitou dobu, ale také poučení, že takové kroky je třeba předem konzultovat s právníky a odborníky.

Často se setkáváme s názorem, že komunitní pracovník je ten, který *„pije s lidmi kafe a kecá s nimi o blbostech“ a potom za peníze z radnice uspořádají nějakou zábavu*“, máme teď před sebou docela jiný obraz!

9 Analýza procesu komunitní práce v Ostravě-Kunčičkách

Z výše uvedeného popisu jednotlivých událostí a aktivit souvisejících s komunitními aktivitami v Ostravě – Kunčičkách vyplývá, že se jedná o velmi úspěšnou komunitu, která za dobu šesti let dosáhla velkého pokroku ve svém vývoji a má za sebou mnoho úspěchů, které ji motivují k další činnosti.

Teoretická východiska, principy a metodika komunitní práce jsou velmi užitečné nástroje každého komunitního pracovníka, avšak situace v každém konkrétním místě a každé konkrétní komunitě je velmi odlišná. Níže jsou popsány faktory, které ovlivnily situaci v Ostravě-Kunčičkách v průběhu realizace projektu, a to jak pozitivním, tak i negativním způsobem (v mnoha případech se ukázalo, že z negativní zkušenosti je možné se poučit, a tak výsledný efekt byl přes počáteční zklamání pozitivní).

9.1 Dopady komunitní práce v Ostravě-Kunčičkách

V období realizace projektu a v předchozích obdobích kontinuální komunitní práce v Kunčičkách od roku 2014 realizovali aktivní obyvatelé mnoho aktivit ve prospěch zdejší komunity a zaznamenali mnoho úspěchů. Dopady komunitní činnosti jsou evidentní v samotné komunitě zdejších obyvatel, v postojích všech partnerů v lokalitě i mimo ni (včetně úřadů a municipálních orgánů) a především ve významném růstu kompetencí a občanského sebevědomí lídrů komunity:

- pokrok v úrovni komunikace jednotlivých aktivních členů a jejich rozšiřování znalostí a dovedností, s čímž se pojí prohlubování vědomí o využívání místních zdrojů ke komunitní práci,
- prohlubování zájmu členů komunity o věci veřejné a plánování aktivit, které jsou zacílené na věci veřejné - zvelebování společných prostor, zlepšování životního prostředí, pořádání akcí,
- dlouhodobé působení v oblasti mezilidských vztahů, řešení sousedských a rodinných sporů,
- aktivní vyhledávání finančních zdrojů pro činnost obou komunitních skupin,
- aktivizace a propojování obyvatel a ti aktivizovali další, efekt tzv. sněhové koule,
- aktivní zájem o vzdělávání ze strany členů komunitních skupin,
- aktivní zájem o poznávání praxe komunitní práce v jiných lokalitách v rámci ČR,

- zvládání prezentace a převádění nově nabytých zkušeností do praxe vlastního života,
- navázání úzké spolupráce s místní základní školou a pedagogy, čímž došlo k podpoření názorů na důležitost kvalitního vzdělávání a spolupodílení se rodičů na vzdělání a změnách, které povedou k lepší komunikaci mezi rodiči a pedagogy, zapojení rodičů do aktivnější účasti na třídních schůzkách,
- úspěšné vyjednání o vybudování dětského hřiště v Osadě míru místní radnicí,
- pravidelné sportovní a kulturní akce pro obyvatele v lokalitě, nejuspěšnější volnočasové akce: *Rodinný den se Společnou cestou, Letní kino, Dušičkový průvod, Rozsvícení Vánočního stroměčku s Mikulášem* aj. Těchto akcí se účastnilo pokaždé kolem 250 obyvatel místní komunity,
- propagace lokality a jejich pozitivních stránek, boření mýtů, stereotypů a předsudků (viz kapitola 11.2.). Díky aktivní činnosti obyvatel se o lokalitě a místních lidech psalo, dokonce se v lokalitě točily záběry pro připravovaný dokumentární film mapující problematiku sociálního bydlení napříč Evropou,
- prezentace komunitní práce na národní i mezinárodní úrovni členy komunitní skupiny i komunitními pracovníci.
- vzájemná spolupráce, stmelování, interakce a plánování JS OM s KS SC, aktivní předávání zkušeností mezi neformálními skupinami, které se navzájem podporovaly a později propojily,
- úspěšná je i spolupráce s akademickou sférou a Moravskoslezským krajem: místní komunita se stala místem, kde vykonávají svou praxi studenti FSS OU (ročního kurzu „Komunitní práce v kontextu SVL“); komunitní pracovníce testují nově vyvíjený software na evidenci komunitní práce, vyvíjený v rámci projektu FSS OU (TAČR); zdejší komunita je příkladem dobré praxe vznikajícího „Metodického centra komunitní práce“, které vzniká z iniciativy Moravskoslezského kraje za spolupráce právě s FSS OU.

9.2 Bariéry v procesu komunitní práce

Přesto, že výčet pozitivních dopadů a výsledků komunitní práce v Kunčičkách je opravdu rozsáhlý, je třeba zmínit bariéry, které museli při svých aktivitách komunitní pracovníci a především aktivní lídři komunity opakovaně překonávat. Velkou překážkou byla nízká motivace a nezájem obyvatel. Lidé nepřicházeli na setkání, organizovaná komunitními skupinami, neprojevovali zájem o zapojení se do aktivit. Mezi důvody, které nejčastěji uváděli, patřily:

- osobní zájmy vyhrávají nad zájmy veřejnými/společnými (jít pro dřevo na topení, nakoupit, uvařit apod.),
- zdravotní stav,
- problémem mohlo být i místo setkávání, které zajišťovala DCHOO a někdo vyjádřil obavu, zda je zde možné mluvit otevřeně,
- obavy z předsudků, které by mohli mít zástupci jiných institucí a organizací při jednáních s členy (bydlím v SVL, neumím se vyjadřovat, stud, antipatie, diskriminace, protože jsem Rom/ka),
- vysoká fluktuace lidí v lokalitě, lidi se navzájem již tak neznají, nově příchozí nemají vytvořený vztah k místu, bydlí v nájemních bytech nebo v podnájmu v tzv. sociálních bytech, kde nemají možnost získat trvalý pobyt,
- silné rodinné vazby v lokalitě, což mohlo znemožnit otevřeně hovořit o problémech, které se dotýkají právě jejich rodinných příslušníků (lichva, prodej drog, prostituce, sousedské spory),
- komunitní práce je pro lidi něco nového (mají strach, někteří to mohou vnímat jako udávání apod.),
- bariérou, která mohla bránit v rozšiřování komunitní skupiny, jsou minulé vztahy mezi členy KS SC a ostatními obyvateli kvůli své negativní minulosti a nechtěli být s touto historií spojováni (rodinné klany spojené s trestnou činností),
- strach, nízké sebevědomí, (nezapojím se, abych něco nepokazil...),
- odsuzování členů komunitní skupiny, kteří podle některých nesplňují kritéria pro „správný život“ (například pokud pracují nelegálně) a teď „chtějí být důležití“,
- někteří lidé jsou spokojeni se svým životem, nechtějí změnu,
- nepředávání aktuálních informací o dění v lokalitě a záměrech ze strany některých institucí například ÚMOB Slezská Ostrava, RESIDOMO, čímž došlo k prohloubení nejistoty a nedůvěry obyvatel i ke komunitním pracovníkům,
- negativní zkušenost obyvatel lokality s přístupem městské a státní policie; při zavolání na tísňovou linku 156 nebo 158, není neobvyklé, že se policejní hlídka do lokality nedostaví vůbec nebo přijede s velkým zpožděním; na dotaz jim bylo doporučeno věc řešit nejprve s tzv. asistenty prevence kriminality (jde o projekt Magistrátu, v jehož rámci v městské policii působí lidé, kteří mají zjednodušit komunikaci s obyvateli SVL), kteří se v lokalitě pohybují a ti budou posléze kontaktovat některého z policistů městské policie.

9.3 Faktory, které ovlivnily komunitní práci v Ostravě – Kunčičkách

Níže jsou popsány konkrétní faktory, které vedly k tomu, že po 6-ti letech komunitních projektů v Ostravě – Kunčičkách dosáhla zdejší komunita a její aktivní zástupci mnoha evidentních úspěchů a dnes je vnímána odborníky, politiky, partnery, realizátorem projektu i samotnými členy komunity jako velmi úspěšná. Některé z nich nebylo možné komunitou ani komunitními pracovníky ovlivnit, jiné naopak. Výčet seřazuje faktory subjektivně podle míry jejich vlivu:

- Osada míru se ukázala méně **vhodnou lokalitou pro komunitní práci** než jižní část Kunčiček, kde komunitní činnost před 6-ti lety začala. Je zde daleko menší jádro starousedlíků – Romů, kteří mají zájem o místo, kde žijí. Přestože v této SVL žilo před zahájením projektu odhadem 90% Romů, JS OM byla tvořena Romy jen z poloviny. Vztahy byly ve skupině dobré, ale aktivnější byli starší zástupci majority než zástupci Romů. Romští obyvatelé lokality se často stěhovali a o společná témata obyvatel většinou neměli zájem – řešili své osobní problémy.
- Postupně se rozvíjející komunitní práci výrazně ochromil plán **Revitalizace bytového fondu** RESIDOMO v Osadě míru. Majitel tak reagoval na poptávku po odpovídajícím bydlení ze strany pracovníků firem, které se v okolí Kunčiček rozrostly. Plán spočíval ve třech krocích: vystěhovat stávající nájemce, domy i jejich okolí rekonstruovat a byty pak nabídnout „bonitnější“ klientele. Přes několik schůzek s pracovníky RESIDOMO, na kterých se obyvatelé snažili řešit důsledky tohoto plánu na jejich bydlení, začalo RESIDOMO brzy neprodlužovat nájemní smlouvy prvním nájemcům. V Osadě míru začali lidé řešit své bydlení a na komunitní práci většinou rezignovali. Tato krize zapříčinila ukončení a rozpad JS OM. Členové se odstěhovali, zbývající dva se připojili k KS SC v jižní části Kunčiček. Situace také přispěla k nedůvěře v komunitní práci obecně, protože ti, kteří byli v komunitní práci aktivní, o své bydlení stejně přišli a byli nuceni lokalitu opustit.
- Velký význam měla **podpora ze strany Moravskoslezského kraje**. Formálně se komunitní práce v Kunčičkách začala realizovat v roce 2014. Realizátorem projektu byl právě Krajský úřad Moravskoslezského kraje. Krajský úřad aktivně komunitní projekty v SVL podporuje, a to finančně i metodicky. Společně s Fakultou sociálních studií Ostravské university založil „Metodické centrum komunitní práce“. Dalším výstupem spolupráce KÚ MSK a FSS OU je akreditovaný roční kurz „Komunitní práce v kontextu sociálně vyloučených lokalit“. V obou případech jsme partnerskou organizací, kde

mohou praktikanti vykonat své odborné praxe, případně zájemci z různých organizací absolvovat stáž. Podpora ze strany MSK měla jeden významný vedlejší efekt: realizátor projektu, komunitní pracovníce i aktivní obyvatelé byli přijímáni s větším respektem a ochotou k jednání externími partnery – místní radnicí, magistrátem, školou, policií (městskou i státní) i majitelem bytů RESIDOMO... Komunitní práci nyní více podporuje i ostravský Magistrát.

- **Osobnost komunitního pracovníka** je v komunitní práci klíčová. Důležité je, jak pracují oba pracovníci ve dvojici. Podstatné je také, aby si hlídali roli, kterou mají a nepřekračovali své kompetence (aby např. nevykonávali činnosti za obyvatele, ale aby je podporovali v jejich samostatnosti...). To se díky zkušenostem a erudici pracovníků víceméně dařilo. Více o roli komunitních pracovníků v kapitole 8.
- Významnou roli hraje **struktura komunity**. Především v jižní části Kunčiček bydlí ještě dostatečný počet romských domácností, které jsou starousedlíky – bydlí zde dlouhodobě (většinou deset a více let). Tito lidé tvoří jádro komunitní práce a stali se lídry komunity. V nejaktivnějším období bylo takových členů komunitní skupiny přes deset. Důležité také je, jaké jsou rodinné vazby v komunitě.
- Komunita v Kunčičkách měla velkou **podporu ze strany akademiků** FSS OU a FF ZČU. Obě univerzity v lokalitě prováděly své výzkumy a došlo k navázání velmi osobních vztahů mezi komunitními pracovníci a lídry komunity na jedné straně a zapojenými akademiky na straně druhé. Důležitým faktorem byla i skutečnost, že téma komunitní práce je významné právě na FSS OU, jejíž děkanka, je naší přední expertkou.
- **Zdravotní problémy lídra** KS SC v posledním roce realizace projektu, tj. v období, kdy se aktivita některých členů začala utlumovat, někteří se odstěhovali, jiní z různých důvodů stáhli, a počet aktivních členů klesl na cca 5 osob (které ale přesto stále byly schopny organizovat všechny pravidelné aktivity pro lidi), způsobily úplný útlum scházení a činností na několik měsíců. Po jejím uzdravení se KS SC začala opět scházet, ale jen v malém počtu 3 – 5 žen.
- Narůstající význam měl pokrok a **úspěchy komunitních skupin** (viz předchozí podkapitola 9.1.). Úspěchy a pozitivní dopady komunitních aktivit, ocenění ze strany partnerů i odborníků vedlo k posilování sebevědomí a motivovalo k další činnosti.
- V SVL Ostrava – Kunčičky proběhl v období realizace dlouhodobý **výzkum Západočeské univerzity**, v jehož rámci v lokalitě bydlel více než rok její antropolog, který zkoumal bezpečnostní rizika SVL. Pro členy komunitní skupiny bylo významné setkat se výzkumníkem, který se stal i členem KS SC a společná spolupráce přinesla

ovoce na obou stranách. Přínosem bylo rozšíření sociální sítě, členové KS SC byli pozváni na Západočeskou univerzitu v Plzni na Fakultu filozofickou, kde prezentovali svou činnost v komunitní práci. Výsledkem je uvedení komunitní práce v Ostravě – Kunčičkách v metodice *Analýza možností a širších souvislostí prevence kriminality v SVL*⁴ jako příkladu celorepublikové dobré praxe.

- Přítomnost uvedeného antropologa v SVL přinesla aktivním lidem nové podněty a nové možnosti. Výsledkem byla realizace **crowdfundingové kampaně HitHit.cz**, díky které KS SC získala na pořádání komunitních akcí cca 26.000,-Kč. Pro dárce, kteří se do kampaně zapojili, uskutečnili aktivní členové komunity komentovanou prohlídku lokality s výkladem její historie (Koho by nezajímalo, jak se může stát, aby se prosperující hornická čtvrť proměnila na SVL; prohlídky se účastnili různí lidé z organizací, institucí, odborná veřejnost, a to nejenom z Ostravy),
- Velký význam pro celou komunitu měla **spolupráce s právníkem** (DPP hrazena z projektu), který na základě minulých zkušeností poskytl konzultace v souvislosti s plánovanými jednáními zástupců komunity na úřadech nebo s jinými aktéry. Význam měly i semináře pro obyvatele na různá témata: dluhy, insolvence, bydlení, zaměstnání, zdraví apod. Osvědčily se semináře nad konkrétními tématy účastníků. Přispěly k lepší orientaci lidí v právních otázkách.
- Důležité bylo i **působení supervizorky** (DPP hrazena z projektu), která poskytovala supervize jak dvojici komunitních pracovníků, tak i komunitním skupinám aktivních obyvatel lokality. Přestože se členové komunitních skupin setkali se supervizí díky projektu poprvé, pomohla jim lépe vnímat své postavení a formulovat motivy, které je k aktivitě vedou. Přispěla i ke zmiřování napětí, která se v komunitních skupinách vyskytla.
- Ukazuje se, že **v komunitní práci jsou „tahouny“ ženy**. Nejen samotní členové, ale také komunitní pracovníci jsou ženy. Ženy jsou hybatelkami konkrétních aktivit, které jsou prospěšné pro celou komunitu. Ženy dosahují největších výsledků, protože do komunitní práce vkládají své emoce, nebojí se hovořit o problémech nahlas a nebojí se důsledků, které ze změn vyplynou. Také zvládají velmi dobře navazovat kontakty, budovat sociální sítě. Jsou si vědomy svého žensství, toho jak jsou utlačovány, někdy týrány ve svých nukleárních rodinách. To je pro ně výzvou pro „rebelii“, kterou

⁴ KOLEKTIV BRIZOLIT. *Analýza možností a širších souvislostí prevence kriminality v SVL*. Západočeská univerzita Fakulta filozofická Katedra antropologie. Plzeň. [Online] 2019 [Citace: 20. 01. 2020.] Dostupné z: <http://brizolit.org/wp-content/uploads/2019/10/Analýza-možností- a – širších- souvislostí – prevence – kriminality – v-SVL.pdf>.

vztáhnou k obecnějšímu cíli, k práci ve prospěch komunity. Tím se uplatňují, seberealizují a zvyšují si sebevědomí a to přenáší zpět do své nukleární rodiny, kde mohou docílit jisté změny v myšlení svých partnerů, kde je spíše tradiční dělení rolí. (To je možná důvod, proč se komunitní skupina snaží podporovat rodiny s nezletilými dětmi, které mají problémy spojené se zdravým rozvojem a výchovou dětí je příkladem sociální kontroly mezi samotnými obyvateli lokality. Za spolupráce různých institucí (DCHOO, OSPOD, ZŠ) se členům komunitní skupiny podařilo podpořit rodiny v udržení bydlení, také zlepšení rodinných vztahů i komunikace rodičů se ZŠ. Členové KS SC oslovovali a hovořili s rodinami, upozorňovali je na problémy a podporovali je v jejich nápravě. „*Když mají děti vši, nemůžou chodit do školy, je třeba jim umýt vlasy! Děti musí chodit do školy, nemůžou běhat dopoledne venku a večer taky ne! Děti musí jíst pravidelně! Potřebujete pomoc? Doprovodíme vás na Charitu. Budeme tam s vámi!*“, říká členka KS SC. Cílem byla změna myšlení matek a upozorňování na rizika, která jim to do budoucna může přinést. Členové KS SC s obyvateli cítili sounáležitost a odpovědnost a nebylo jim lhostejné, jak ostatní žijí.)

10 Doporučení pro příští projekty

Komunitní práce může upozorňovat na prohlubující se problémy, které souvisí s kvalitou bydlení, zdravotnickou péčí, či místní základní školy v konkrétní lokalitě, ale nedisponuje konkrétním nástrojem, kterým by mohla tento trend zvrátit. Může ale působit na mocné a vlivné společnou akcí obyvatel a také tím, že bude jejich hlas sjednocovat, na nedostatky upozorňovat a konstruktivně jednotlivé potřeby, zájmy a rizika řešit. Probíhající komunitní práce v Ostravě-Kunčičkách může být inspirací pro jiné subjekty, které mohou převzít použité komunitní techniky a využít je v jiných obvodech Ostravy, případně jiných městech. Důraz musí být kladen na podporu lidí zespodu.

Z výše uvedené analýzy (kapitola 9) vyplývají některá doporučení, která jsme si formulovali pro naše další působení prostřednictvím realizace projektů, zaměřených na komunitní práci v Kunčičkách i v jiných lokalitách.

10.1 Výběr lokality

Pokud budeme plánovat projekt komunitní práce v určité lokalitě, je nezbytné ji předem poznat a zjistit si o ní i o lidech, kteří zde žijí základní informace:

- Je dobré, aby v ní žili lidé, kteří k ní mají vztah, často starousedlíci, bydlící zde již mnoho let. Pokud můžeme očekávat, že se zde najdou lidé, kterým záleží, jak se zde bydlí, jak spolu vycházejí sousedé a jak tráví volný čas děti, jde z hlediska komunitní práce o vhodnou lokalitu. Pokud jde o lokalitu, kde prakticky všichni obyvatelé často mění své bydliště a je zde velká migrace, nemusí být komunitní práce úspěšná.
- Je nezbytné zjistit, zda se v lokalitě nebo bezprostředním okolí plánuje nějaká výstavba, která ji podstatným způsobem do budoucna poznamená, nebo jaké jsou plány majitele pozemků a domů, a to ať už jde o obec nebo soukromého majitele.
- Vhodná je i podpora místní radnice.

10.2 Podpora MSK, SMO a FSS OU

Moravskoslezský kraj intenzivně podporuje komunitní práci a proto by si všichni realizátoři komunitních projektů, měli zajistit jeho podporu a své záměry konzultovat s příslušnými pracovníky. V MSK máme velkou výhodu, protože podpora komunitních projektů ze strany MSK je po takových úvodních konzultacích zajištěna. Tato skutečnost je důležitá z mnoha důvodů:

- Kraj poskytuje po celou dobu přípravy i realizace projektu metodickou podporu realizátorům – v současnosti vzniká z jeho iniciativy a za spolupráce s Fakultou

sociálních studií Ostravské univerzity „Metodické centrum komunitní práce“, které bude sloužit právě tomuto účelu.

- Kladné stanovisko Kraje je důležité pro případné donátory komunitních projektů na jeho území; MSK sám finančně podporuje komunitní projekty menšími dotacemi.
- Zájem Kraje o komunitní projekt v konkrétní obci a lokalitě znamená i jistou morální podporu realizátorům a zástupcům komunity z jeho strany, i když často nevyslovenou. Tento zájem vyvolává zájem vedení radnice i dalších důležitých aktérů, kteří mají v lokalitě své zájmy a aktivitám projektu proto věnují vyšší pozornost.

Pokud bude projekt realizován na území Statutárního města Ostravy, je nezbytné jednat i s představiteli sociálního odboru SMO, případně s vedením města, a to z podobných důvodů. SMO rovněž podporuje komunitní projekty na svém území, a to i finančně (pokud jsou záměry uvedeny v Komunitním plánu).

V MSK máme velkou výhodu v tom, že Fakulta sociálních studií Ostravské univerzity sídlící v centru Ostravy se zabývá tématem komunitní práce jako jedním z prioritních témat; její děkanka je přední odbornicí na tuto problematiku. Druhou výhodou je velký zájem jejich expertů o kontakt s praxí komunitní práce v SVL a velká formální i neformální podpora realizátorů projektů z jejich strany. Třetí výhodou je roční kurz „Komunitní práce v kontextu sociálně vyloučených lokalit“, který pro budoucí i současné komunitní pracovníky fakulta organizuje. Absolvování kurzu přinese účastníkům mnoho teoretických i praktických, metodických i konkrétních poznatků a dovedností.

10.3 Výběr komunitních pracovníků

Osobnost komunitního pracovníka je v komunitní práci klíčová. Podrobně o ní pojednává kapitola 8. Chceme zdůraznit, že nejdůležitější jsou osobnostní předpoklady každého pracovníka, což znamená, že by se mělo jednat o racionální zralé osobnosti, které jsou si vědomy své role při práci v komunitě.

Druhou nezbytností je, aby v týmu pracovníci táhli za jeden provaz. Je tedy třeba dbát na to, aby si vyhovovali svými hodnotami a přístupem.

Vzdělání a dovednosti je možné doplňovat „za pochodu“ (např. absolvováním zmíněného kurzu na FSS OU) nebo je možné je částečně nahradit kvalitním zázemím (spoluprací s „Metodickým centrem komunitní práce“ MSK, účastí na platformách komunitních pracovníků v rámci MSK nebo i ČR).

Dobrá rada: vezměte je do terénu a pozorujte, jak na ně lidé reagují. Profesionální odstup se zde jistě neuplatní.

10.4 Dobrá komunikace s partnery

Ještě před započítím prvních komunitních aktivit je nezbytné kontaktovat všechny důležité partnery v lokalitě. Dobrá komunikace předchází fámám a nepravdivým podezřením a obviněním (z organizování rebelií, z míchání se do věcí, do kterých nám nic není nebo z podporování lidí, se kterými jsou jen problémy). Důsledně komunikovat je však nutné i s organizacemi, které lidi v konkrétní SVL podporují - se sociálními službami v lokalitě, aby komunitní práci nevnímali jako konkurenci, pronajímateli bytů, školami a školkami,

10.5 Dobrá podpora aktivních obyvatel (jádrové skupiny)

Rolí komunitního pracovníka není „sršet nápady“, co by bylo dobré, aby komunita dělala. Jeho rolí je komunitu podporovat, a to mnoha způsoby tak, aby mohla úspěšně řešit své problémy a realizovat to, co sami považují za důležité. Taková podpora má mnoho podob:

- Moderování/facilitace všech setkání (jádrové skupiny, veřejných setkání obyvatel, setkání se zástupci aktérů) tak, aby se každý mohl vyjádřit. Vytvářet citlivě bezpečné prostředí pro účastníky.
- Podpora a nácvik komunikace tak, aby dokázali být věcní a potlačovat své emoce.
- Organizování neformálních vzdělávacích workshopů na téma základů komunikace.
- Nabízet kontakt s právníkem a konzultace problémů plánovaných kroků tak, aby byli lidé ujištěni, že zvoleným postupem nevystavují sebe nebo jiné nějakým rizikům (např. ztráty bydlení...).
- Organizování workshopů s právníkem na témata, která řeší většina obyvatel lokality (dluhy, exekuce a oddlužení; bydlení; ochrana zdraví...). Dobrá komunikace uvnitř komunity (i vně) o tom, co komunitní práce přináší, za jakých podmínek se realizuje:
- Osvědčila se podpora supervizorky jádrové skupině.
- Výjezdy s lidmi do jiných míst, kde probíhá podobná komunitní práce, rozšiřování kontaktů lidí.
- Pracovat s tendencí jádrové skupiny aktivních členů komunity k vytváření pocitu „elitní skupiny“ a uzavírání se příchodu nových členů.
- Transparentnost nakládání s penězi. Musí být jasné, jak byly použity všechny finance, které jádrová skupina na svou činnost získala (člen, který tyto peníze spravuje, musí vést jednoduchou dokumentaci o využití peněz).

11 Výstupy indikátorů projektu a jeho prezentace v médiích

11.1 Stanovené indikátory a jejich naplnění

Indikátor č. 1: Kód indikátoru 60000. Celkový počet účastníků: cílová hodnota 25. Dosažená hodnota: 27 osob, které vykazují minimálně 40 hodin podpory. Jedná se o zapojené aktivní osoby, které se dlouhodobě účastnily přípravy a organizace aktivit ve prospěch komunity obyvatel. Splněno 100 %.

Indikátor č. 2: Kód indikátoru 67010. Využívání podpořených služeb: cílová hodnota 500. Počet osob, které využijí podpořenou službu či program během trvání projektu. Dosažená hodnota: 489. Splněno 98 %.

Indikátor č. 3: Kód indikátoru 80500. Počet napsaných a zveřejněných analytických a strategických dokumentů. Cílová hodnota: 1. Evaluační zpráva je závěrem projektu v délce 36 měsíců. Vykázaná hodnota: 1. Splněno 100 %.

11.2 Prezentace projektu komunitní práce v médiích

V rámci projektu byly ve sledovaném období uveřejněny články týkající se komunitní práce a života v Ostravě-Kunčičkách.

Odkazy na články:

- Veřejné slyšení: <http://ssi.charita.cz/novinky/komunitni-prace/verejne-slyseni-v-ostrave-kuncickach/>
- Promítání v Kunčičkách: <https://alive.osu.cz/cesta-ven-kuncickach/>
- Prohlídka: <https://a2larm.cz/2018/06/kuncicky-vylet-za-silou-komunity/>
- Aktivní obyvatelé, box a fotbal: <https://ego.ihned.cz/c1-66088190-bacha-nastupuji-kuncicky-ostavska-ctvrt-nechce-byt-ghettem-rozmahajicimu-se-zmaru-celi-boxem-a-fotbalem>
- Box: <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/boxing-king-club-v-ostrove-dostava-kluky-i-holky-z-ulice-vyloucenych-lokalit-a-dari-se-jim-to>
- Box: <https://dchoo.caritas.cz/zpravy/zpravy-z-dchoo/borci-ze-severomoravske-oblasti-zmerili-sily-v-lize-boxu/>

- Fotbal: <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/trener-malych-fotbalistu-jaroslav-horvath-deti-z-tymu-mongagua-si-zaslouzi-podekovani-pracuji-na-sobe-a-veri-ve-sve-sny>
- Fotbal: <https://ego.ihned.cz/c1-66096530-nejlepsi-je-vzit-nase-deti-strcit-je-mezi-vase-deti-a-nechat-je-byt-nejsou-potreba-miliardy-rika-fotbalovy-trener-z-vyloucene-ctvrti>
- Seminář: <https://ssi.charita.cz/novinky/komunitni-prace/komunitni-tym-predstavil-zmeny-v-novele-insolvencniho-zakona/>
- Stáž: <https://dchoo.caritas.cz/zpravy/zpravy-z-dchoo/staziste-z-ceskobudejovicke-diecezni-charity-navstivili-socialne-vyloucene-lokality-v-ostrave/>
- Dětské hřiště: <https://ssi.charita.cz/novinky/komunitni-prace/v-ostrave-kuncickach-maji-nove-detske-hriste/>
- Horizont Cup: <https://ssi.charita.cz/novinky/komunitni-prace/dres-a-kopacky-spojily-fotbalove-tymy-i-obyvatele-ostravy-kuncicek/>
- Slyšení: <https://ssi.charita.cz/novinky/komunitni-prace/verejne-slyseni-v-ostrave-kuncickach/>
- Občasník: <https://dchoo.caritas.cz/res/archive/023/002759.pdf?seek=1575033217>
- Den Romů: <https://ssi.charita.cz/novinky/komunitni-prace/obyvatele-kuncicek-oslavi-den-romu-spolecnou-akci-v-mistni-zakladni-skole/>

ZÁVĚR

Komunitní práce je velmi vhodným nástrojem, jak lépe poznat a pochopit problémy, kterými žije určitá komunita lidí a posléze jim pomoci hledat cesty, jak společně tyto problémy vyřešit. To platí pro komunity, žijícím ve znevýhodněném prostředí sociálně vyloučených lokalit, ale její prvky lze využít v každé komunitě lidí.

Tato Evaluační zpráva přináší podrobný popis průběhu jednoho projektu, jeho aktivit, dopadů, bariér i zvláštností. Ve druhé části jsou tyto skutečnosti analyzovány a výsledkem analýzy jsou pak doporučení, čemu napříště věnovat více pozornosti a kterým rizikům se vyhnout a jak. Tato doporučení pak budou sloužit budoucím komunitním pracovníkům Diecézní charity ostravsko-opavské, kteří budou podporovat komunity v rámci případných budoucích projektů. Jsou však k dispozici i všem ostatním zájemcům o naše zkušenosti a závěry. Snad i jim přinese tato zpráva užitek.

Komunitní práce, která probíhala v SVL Ostrava-Kunčičky byla velmi užitečná pro samotné komunitní pracovníky, kteří tak měli možnost stát se rovnocennými partnery obyvatelů lokality. Měli jsme možnost sledovat jak obyvatelé, kteří se do procesu komunitní práce zapojili postupně „rostou“. Z lidí, kteří mnohdy neznali své možnosti, se stali sebevědomí občané České republiky, kteří umí jasně a stručně vyjádřit svůj názor.

LITERATURA

BJELONČÍKOVÁ, Monika, Kateřina GLUMBÍKOVÁ, Alice GOJOVÁ a Vendula GOJOVÁ. *Participativní přístupy v sociální práci*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2015-. ISBN 978-80-7464-802-1.

GOJOVÁ, Alice. *Teorie a modely komunitní práce*. Ostrava: Ostravská univerzita, Zdravotně sociální fakulta, 2006. ISBN 80-7368-154-4.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.

KOLEKTIV BRIZOLIT. *Analýza možností a širších souvislostí prevence kriminality v SVL*. Západočeská univerzita Fakulta filozofická Katedra antropologie. Plzeň. [Online] 2019 [Citace: 20. 01. 2020.] Dostupné z: <http://brizolit.org/wp-content/uploads/2019/10/Analýza-možností-a-širších-souvislostí-prevence-kriminality-v-SVL.pdf>.

SCHURINGA, Leida. *Community work and Roma inclusion*. Spolu International Foundation, Utrecht, The Netherlands, 2005. ISBN 90-9019275-1.

MPSV. *Základní informace o sociálním bydlení*. [Online] 2020 [Citace: 22. 01. 2020] Dostupné z: <http://www.socialnibydeni.mpsv.cz/cs/co-je-socialni-bydeni/zakladni-informace-o-sb>.

Lokality rezidenční segregace. Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta. [Online] 2016 [Citace: 22. 02. 2020] Dostupné z: <http://kgiupol.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=27258faa2c1b448a98b65052021345bb>.

SEZNAM ZKRATEK

DCHOO	Diecézní charita ostravsko-opavská
FSS OU	Fakulta sociálních studií Ostravské univerzity
JS OM	Jádrová skupina Osada míru
KP	Komunitní práce
KS SC	Komunitní skupina Společná cesta
KÚ MSK	Krajský úřad Moravskoslezského kraje
MDT	Multidisciplinární tým
MPSVR	Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny Slovenské republiky
MV ČR	Ministerstvo vnitra české republiky
NZDM	Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
SAS	Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
SMO	Statutární město Ostrava
SVL	Sociálně vyloučená lokalita
TAČR	Technologická agentura České republiky
TJ	Tělovýchovná jednota
ÚMOb	Úřad městského obvodu
ZpK	Zelená pro Kunčičky

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 Příprava na komunitních pracovních na setkání KS SC a aktivních obyvatel při řešení mezilidských vztahů

SEZNAM OBRÁZKŮ

- Obrázek č. 1 Mapa SVL Ostrava-Kunčičky (sever je na obrázku vlevo)
- Obrázek č. 2 Obyvatelé lokality Ostrava-Kunčičky při úklidu veřejného prostranství
- Obrázek č. 3 Veřejné slyšení (červen 2017)
- Obrázek č. 4 Vstup do pronajatého bytu, který sloužil jako zázemí komunitní práce v Osadě míru na ulici Pstruží 6
- Obrázek č. 5 Setkání členů Jádrové skupiny Osada míru
- Obrázek č. 6 Analýza sociálních sítí
- Obrázek č. 7 Obyvatelé lokality Ostrava-Kunčičky při úklidu veřejného prostranství
- Obrázek č. 8 Akce „Rodinný den“
- Obrázek č. 9 Workshop v Plzni v rámci projektu týmu BRIZOLIT
- Obrázek č. 10 Schůze dobrovolných správců
- Obrázek č. 11 Projednávání tématu dopravní dostupnosti Osady míru

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 Informační Občasník květen 2018

Příloha č. 2 Žádost o finanční dar Komunitní skupiny Společná cesta

Příloha č. 3 Dotazník pro komunitní práci

Příloha č. 1 Informační Občasník květen 2018

Informační Občasník pro obyvatele Ostravy - Kunčiček

Kdo jsme?

Jsme aktivní obyvatelé KS – Společná cesta a Osada Míru. Jsme partneři dalších neformálních skupin obyvatel v rámci Ostravy – Kunčiček.

Za tyto aktivity a činnosti, které pro Vás „obyvatele“ pořádáme a jednáme, nemáme žádný finanční honorář (NIC ZA TO NEMÁME). Připravujeme a plánujeme akce v parku, jednáme s institucemi a organizacemi uvnitř Kunčiček i mimo lokalitu Ostravy - Kunčiček.

S kým spolupracujeme?

Spolupracujeme s dalšími neformálními skupinami v Kunčičkách, kterými jsme partneři, jako např. Diecézní charita ostravsko – opavská, domkaři – Zelená pro Kunčičky, TJ Kunčičky, Osada Míru, Residomo, Městský obvod Slezské Ostravy (starostka a místostarosta), Ostravskou Univerzitou Fakultou sociálních studií, místní farností, spolek: Společně pro Kunčičky (zastupitelé z Kunčiček), spolek: LA GOĐAHA (S ROZUMEM), z.s. (trenér street fotbalu Mongaguá), spolek: Boxing King Club, z.s. (trenéry boxu).

O čem společně jednáme?

Na tyto témata (problémy, potřeby a zájmy) nejsme sami, je nás více, jak uvádíme výše, s kým spolupracujeme. S těmito partnery jednáme, diskutujeme o různých tématech a společně vedeme dialog. Hledáme možnosti, jak být prospěšný jeden pro druhého. Řešíme např. technický stav v bytech, plísň v bytech, bezpečnost v lokalitě, frekvenci dopravy, oprava chodníků a cest, ořezy stromů, úprava keřů a kosení trávy v lokalitě, které většinou trápí nás všechny. Věnujeme se také aktivitám pro dospělé, rodiny s dětmi. Plánujeme a organizujeme akce v parku M. Gorkého pro všechny obyvatele Kunčiček, jehož cílem je strávit společný čas s rodinami, vzájemně si popovídat poznat nové sousedy. Společně se také zamýšlíme, jak tento veřejný prostor zpříjemnit a proměnit na podporu komunitního života Vás všech.

Co se událo v dubnu 2018?

Slavnostní předávání finančních prostředků na činnosti spolkům a aktivním obyvatelům z internetového portálu HITHIT!

Dne 25. 4. 2018 proběhlo oficiální předávání finančních příspěvků (dar) spolkům a organizaci DCHOO, kteří zajišťují volnočasové (akce v parku) a sportovní aktivity (fotbal, box) pro děti a mládež v rámci Ostravy – Kunčiček.

Boxing King Club, z.s.

Dva naši svěřenci vyhráli dvě zlaté medaile v boxu, a stali se tak mistři České republiky 2018 ve školní mládeži, které proběhlo v Prostějově. Jeden svěřenec v souboji získal bronzovou medaili v kadetu do 16-ti let v Českých Budějovicích.

La God'aha, z.s.

Street fotbal Mongaguá, patří pod iniciativu „Řekni rasismu ne – Say no to racism“. Tým Mongaguá byl navržen na cenu České televize „Grátis Tibi 2018, která oceňuje iniciativy pozitivně ovlivňujících život ve společnosti. Ze 120 nominovaných projektů se vyšplhali do finálové trojky.

Co plánujeme?

1. Úprava prostranství před domy

- obyvatelé třech vchodů si svépomocí budou upravovat prostranství před domy (pátek 18. 05. 2018)

2. Výmalba společných prostor v domě

- obyvatelé jednoho vchodu se rozhodli vymalovat svépomocí společné prostory v domě. Výmalba proběhne v tomto týdnu (sobota 19. 05. nebo 20. 05. 2018)

3. Schůze správců

- schůze správců probíhají 1x měsíčně v prostorách DCHOO, Holveckova 44, Ostrava – Kunčičky. **Tento měsíc schůze správců proběhne 30. 05. 2018 od 17:00h. (zvoňte na zvonek č. 4)**

- 4. Se spolkem *Společně pro Kunčičky, z.s.* letos plánujeme velkou sousedskou slavnost.

- 5. S *DCHOO* plánujeme fotbalový turnaj Horizont cup.

Kdo nás letos finančně podpořil?

My aktivní obyvatelé KS – Společná cesta a Osada Míru jsme byli podpořeni Radou městského obvodu Slezské Ostravy, a to na činnost aktivit po celý rok 2018.

O čem se mluví? Co je diskutované téma v Kunčičkách?

Revitalizace domů na Osadě Míru

Strach, chaos a jiné emoční vypětí zažívají některé rodiny z Osady Míru, které se musely přestěhovat nebo je vystěhování či přestěhování kvůli revitalizaci čeká. Prosíme, abyste

nepanikařili! Neformální skupiny (aktivní obyvatelé - Zelená pro Kunčičky, KS – Společná cesta a Osada Míru) se tímto tématem zabýváme a je na snaze, abychom našli společný zájem, hledali kompromisy (pokud by to šlo), jak se vyhnout panice, aby „VÁM“ bylo odpovězeno kompetentními manažery ze společnosti Residomo.

Společně s partnery z Residoma, Městského obvodu Slezské Ostravy, DCHOO a dalšími partnery, kteří mají vůli se k tomuto tématu potkávat a mluvit o tom nahlas, jak to vnímáte „VY“, kterých se revitalizace úzce dotýká či dotkne v příštím roce 2019. I prostřednictvím „Nás“ se můžete dotazovat! My Vaši otázku rádi předáme, protože víme, že je to téma, které Vám nedá spát! **Plánujeme setkání s Residomem a s dalšími aktéry, pak Vás o tomto setkání chceme informovat.**

Kontaktovat nás můžete na emailových adresách:

ks.spolecnacesta2014@seznam.cz

boxingkingclub@seznam.cz

facebookových stránkách:

- KS – společná cesta
- boxingkingclub ostrava
- mongagua ostrava

Příloha č. 2 Žádost o finanční dar

Vážena paní [REDAKCE]

rádi bychom se Vám představili a také vám předali informace o tom, co v rámci naší dobrovolné činnosti děláme. Cílem naší Komunitní skupiny Společná cesta je zkvalitnit a zvelebnit náš život v lokalitě Ostrava-Kunčičky. Tato část Ostravy patří mezi sociálně vyloučené lokality. Členové komunitní skupiny jsou aktivní obyvatelé této lokality a svépomocí se podílejí na organizování různých akcích, spolupracují s Diecézní charitou ostravsko-opavskou, s úřady, statní zprávou, pronajímateli bytů apod. Účelem je vytvořit místo a podmínky pro obyvatelé této části Ostravy tak, aby si tady vytvořily domov.

Této činnosti se věnujeme od roku 2014, podporují nás Městský úřad Slezska Ostrava, Diecézní charita, krajský úřad Moravskoslezského kraje.

V rámci naší krátké činnosti se nám podařilo vyjednat vybudování dětského hřiště, pravidelně máme akce pro rodiny s dětmi, i sportovní a kulturní akce. Úzce spolupracujeme s místní základní školou a pedagogy. V rámci této spolupráce se nám podařilo zapojit rodiče do účasti na třídních schůzkách. Mezi naše nejúspěšnější volno časové akce patří Rodinný den se Společnou cestou, Rozsvícení Vánočního stromečku s Mikulášem. Těchto akcí se účastní kolem 250 obyvatel naší komunity.

Touto cestou bychom vás chtěli požádat o finanční sponzorský dar, který použijeme na akci Rozsvícení Vánočního stromečku s Mikulášem. Tato akce se bude konat v rozmezí od 3.–9. 12. 2018 v římskokatolickém kostele Sv. Antonína Paduánského v Ostravě-Kunčičkách. Byli bychom rádi, kdybyste nás podpořila částkou ve výši 10 000,- Kč. Tuto částku použijeme k nákupu svíček, lucerniček, nákup surovin na pečení perníčku, občerstvení pro děti a pro dospělé, mikulášské balíčky.

Děkujeme, že jste věnovala váš čas přečtením naší žádosti a věříme, že naší činnost podpoříte. Pokud se rozhodnete nás podpořit, finanční prostředky prosím zašlete na bankovní účet Diecézní charity ostravsko-opavské, Kratochvílova 3, 702 00 Ostrava, č. ú. Raiffeisenbank a.s., pobočka Ostrava [REDAKCE]

S pozdravem

Za Komunitní skupinu – Společná cesta

████████████████████

Střádalů 224/19

718 00 Ostrava Kunčičky

tel. ██████████

. V Ostravě dne 16. 08. 2018

Příloha č. 3 Dotazník komunitní práce

DOTAZNÍK

Prosíme Vás o vyplnění dotazníku. Dotazník je anonymní.

1. Bydlíte v lokalitě Ostrava-Kunčičky? ANO NE
2. Víte, že v lokalitě Ostrava-Kunčičky probíhá komunitní práce? ANO NE
3. Jak jste se o komunitní práci dozvěděl/a?
- rodina
 - sousedé
 - od pracovníků v terénu
 - od členů komunitní skupiny
 - jiné,
uveďte.....
4. Znáte některé členy komunitní skupiny? ANO NE
5. Zapojili jste se někdy do komunitní práce? ANO NE
- pokud ano, napište v čem konkrétně
6. Znáte osobně některého komunitního pracovníka? ANO NE
7. Považujete komunitní práci v lokalitě Ostrava-Kunčičky za přínosnou? ANO NE
8. Víte o některých změnách v lokalitě Ostrava-Kunčičky,
které nastaly v souvislosti s komunitní prací? ANO NE
- pokud ano, napište v čem konkrétně
- Můžete nám napsat Vaše vlastní doporučení

Děkujeme za Váš čas.